

Załącznik do Uchwały
RADY GMINY CHOCEŃ
Nr XXII/156/2020
z dnia 1 grudnia 2020 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY CHOCEŃ NA LATA 2020-2030

Chocień
2020

Spis treści

I. WPROWADZENIE.....	3
1. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA I ISTOTA STRATEGII.....	3
2. PROCES TWORZENIA STRATEGII.....	4
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ GMINY CHOCEŃ	6
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	6
1.1 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	6
1.2 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	9
1.3 ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	14
1.4 SYTUACJA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA	19
2. TURYSTYKA I KULTURA.....	25
2.1 WALORY TURYSTYCZNE I INFRASTRUKTURA.....	25
2.2 KULTURA I OBIEKTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	26
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	31
3.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA.....	31
3.2 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	36
3.3 GOSPODARKA ODPADAMI.....	39
3.4 POZOSTAŁA INFRASTRUKTURA	41
3.5 ZASOBY MIESZKANIOWE	42
4. SFERA SPOŁECZNA.....	44
4.1 EDUKACJA	44
4.2 POMOC SPOŁECZNA	47
4.3 OCHRONA ZDROWOTNA	50
4.4 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	51
4.5 STOWARZYSZENIA I INNE ORGANIZACJE.....	53
4.6 SPORT I REKREACJA.....	55
5. SFERA GOSPODARCZA	57
5.1 PODMIOTY GOSPODARCZE	57
5.2 ROLNICTWO.....	60
5.3 RYNEK PRACY	61
6. SYTUACJA FINANSOWA GMINY	63
III. ANALIZA SWOT.....	69
IV. KIERUNKI ROZWOJU	73
1. WIZJA	73

2. MISJA.....	74
3. CELE ROZWOJOWE I PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA.....	75
V. SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY Z DOKUMENTAMI PROGRAMOWYMI.....	85
1. POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI KRAJOWYMI.....	85
2. POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI REGIONALNYMI.....	85
3. POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI LOKALNYMI.....	87
VI. MONITORING REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY	90
1. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I KONTROLI.....	90
2. FINANSOWANIE STRATEGII.....	91
Spis tabel	92
Spis rysunków	92
Spis wykresów.....	93
Spis schematów	93

I. WPROWADZENIE

1. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA I ISTOTA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2020 – 2030 jest dokumentem opracowanym dla Gminy Choceń i jej mieszkańców oraz podmiotów działających na jej terenie. Strategia określa główne cele i kierunki rozwoju gminy, uwzględniając potrzeby społeczności lokalnej. Ujmuje ona główne cele i uwarunkowania gminy na przestrzeni kilku lat w zmieniających się warunkach wewnętrznych i zewnętrznych, przy czynnym uczestnictwie podmiotów publicznych i prywatnych, które są istotnymi uczestnikami jej realizacji. Jest dokumentem, dzięki któremu, władze samorządowe będą mogły racjonalnie organizować swoje przyszłe działania. Założenia zawarte w strategii stanowią podstawę do prowadzenia przez władze gminy długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wokół jej ustaleń skupiają się kierunki działań władz samorządowych, które zmierzają do zapewnienia jak najlepszych warunków życia mieszkańców oraz tworzenia korzystnych warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego gminy.

Podstawową funkcją strategii jest z jednej strony dostarczenie informacji mieszkańcom, podmiotom gospodarczym oraz potencjalnym inwestorom o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju i sposobach rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych na terenie gminy. Z drugiej strony jest zobowiązaniem władz do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań zmierzających do kompleksowego rozwoju gminy. Strategia rozwoju jest doskonałym narzędziem motywującym, zarówno społeczność jak i władze. Niniejszy dokument ma znaczenie priorytetowe dla rozwoju gminy. Określa obecny potencjał rozwojowy, jak również to, co jest możliwe do osiągnięcia w perspektywie najbliższych lat. Głównym jej celem jest umożliwienie efektywnego rozwoju obszaru gminy zgodnie z przyjętymi założeniami.

Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2020 – 2030 powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających dalszą potrzebę rozwoju gminy z uwagi na zmieniającą się sytuację społeczno - gospodarczą. W okresie, który upłynął od opracowania poprzedniej strategii na lata 2003-2018, zarówno w otoczeniu zewnętrznym jak i wewnętrznym zaszły szereg zmian, mających istotne znaczenie dla rozwoju gminy, zarówno w okresie najbliższych lat, jak i w perspektywie długofalowej. W związku z tym władze samorządu gminnego uznały za celowe opracowanie nowej strategii rozwoju gminy. Bardzo ważnym czynnikiem uzasadniającym potrzebę opracowania nowego dokumentu strategicznego jest zapewnienie spójności ze strategicznymi dokumentami na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym.

Opracowanie strategii jest konieczne, gdyż gmina będzie ubiegać się o pozabudżetowe środki pomocowe, zarówno krajowe jak i zagraniczne. Dlatego też ważne jest przyjęcie horyzontu czasowego obejmującego w całości nową perspektywę finansową Unii Europejskiej obejmującą lata 2021-2027, który będzie miał istotny wpływ na kształtowanie działań samorządu terytorialnego, w szczególności w zakresie jego możliwości inwestycyjnych. Kolejną przesłanką opracowania strategii jest chęć dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego wszystkich miejscowości wchodzących w skład gminy, poprzez podejmowanie nowych wyzwań i realizowanie zaplanowanych priorytetów.

Niniejsza strategia obejmuje diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Choceń, dokonaną na podstawie analizy danych pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy oraz dokumentów przygotowanych przez pracowników urzędu gminy. Uzupełnieniem tych informacji i wniosków z nich wyciągniętych było przeprowadzone wśród mieszkańców badanie ankietowe oraz szeroko pojęte konsultacje społeczne. Wykorzystane zostały informacje zebrane podczas badań przeprowadzonych wśród mieszkańców, a także ze zorganizowanych spotkań z przedstawicielami różnych grup społecznych i środowisk. Podsumowaniem diagnozy stanu istniejącego w gminie było określenie jej mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń. Analiza SWOT umożliwiła identyfikację istniejących problemów, a następnie wybór drogi ich rozwiązania, stanowiąc punkt wyjścia do wyznaczenia głównych kierunków rozwoju gminy. Na podstawie dokonanej diagnozy zostały określone obszary problemowe oraz cele rozwojowe, do osiągnięcia których powinno się dążyć poprzez realizację zaplanowanych przedsięwzięć. Niezwykle ważne jest hierarchizowanie celów, gdyż nie ma możliwości realizacji wszystkich jednocześnie. W pierwszej kolejności należy skupić się na celach przyczyniających się do rozwoju gminy. Takie działania przyczynią się do zwiększenia konkurencyjności gminy i zwiększenia jej atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów. Co w dużej mierze wpłynie na wzrost atrakcyjności życia społeczno-kulturalnego przyczyniając się do wzrostu osiedleńczego.

2. PROCES TWORZENIA STRATEGII

Proces tworzenia strategii był wspólną pracą licznego grona przedstawicieli samorządu: pracowników urzędu i gminnych jednostek organizacyjnych, radnych, przedsiębiorców, oraz społeczności lokalnej. Pracę nad dokumentem rozpoczęto od poinformowania mieszkańców o takiej inicjatywie oraz prośbą o wypełnienie ankiety. Informacje te pokazały się na stronie internetowej gminy oraz w urzędzie gminy. Opracowanie dokumentu zostało powierzone

pracownikom referatu administracyjnego Urzędzie Gminy w Choceniu. Odpowiedzialni byli oni zająć proces związany z opracowaniem dokumentu: zbieranie danych, interpretację tych danych i sporządzenie diagnozy stanu gminy oraz partycypację przedstawicieli różnych instytucji z terenu gminy w określaniu możliwości rozwojowych i kierunków działań.

Prace zostały podzielone na kilka etapów, których przebieg opisany został poniżej. Był on zgodny z podstawowymi zasadami planowania strategicznego.

I Etap organizacyjny - obejmował podjęcie decyzji dotyczącej przystąpienia do prac nad strategią rozwoju gminy, określenie metodologii prac oraz wybór zespołu odpowiedzialnego za opracowanie dokumentu.

II Etap diagnostyczny - kolejnym etapem było zbieranie danych i analiz, które pozwoliły na zdiagnozowanie i określenie sytuacji w jakiej znajduje się gmina a także wstępną identyfikację problemów funkcjonowania poszczególnych stref rozwoju gminy, a następnie wyznaczenie potencjalnych kierunków rozwoju. Określenie silnych i słabych stron, szans i zagrożeń w celu określenia uwarunkowań rozwojowych.

III Etap planistyczny - określenie misji i wizji rozwoju gminy oraz wyznaczenie celów rozwojowych, a następnie określenie kierunków działań poprzez planowane zadania. Założono, że zapisy wybranych celów będą skutkowały określonymi działaniami. Wskazanie celów umożliwia przejście do kolejnej fazy rozważań, która polega na omówieniu i przemyśleniu różnych wariantów dochodzenia do tych celów. Etap diagnozy celów strategicznych kończy się analizą SWOT. W procesie planowania kluczem jest próba wyobrażenia sobie przyszłości takiej jaką chcemy, a nawet o jakiej marzymy.

IV Etap upublicznienia projektu strategii - obejmował konsultacje i uzgadnianie treści dokumentu przez społeczność lokalną przed ostatecznym jego zatwierdzeniem i uchwaleniem przez Radę Gminy Choceń.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ GMINY CHOCEŃ

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

1.1 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina Choceń położona jest w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, na obszarze powiatu ziemskiego włocławskiego. Siedzibą gminy jest miejscowość Choceń, która w strukturze usług gminnych i ponadgminnych odgrywa znaczącą rolę, jako siedziba gminy.

Wewnętrzna strukturę administracyjną powiatu ziemskiego włocławskiego tworzy 13 jednostek samorządowych, wśród których znajduje się:

- jedna gmina o statusie miejskim - Kowal,
- pięć gmin o statusie miejsko-wiejskim, tj. Brześć Kujawski, Lubraniec, Chodecz, Lubień Kujawski, Izbica Kujawska,
- siedem gmin o statusie wiejskim, tj. **Choceń**, Baruchowo, Boniewo, Fabianki, Kowal, Lubanie, Włocławek.

W układzie przestrzennym obszar gminy graniczy:

- od północy z gminą Włocławek,
- od wschodu z gminą Kowal,
- od południowego - wschodu z gminą Lubień Kujawski,
- od południa z gminą Chodecz,
- od zachodu z gminami Boniewo i Lubraniec.

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Choceń w powiecie włocławskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Całkowita powierzchnia gminy wynosi 9.987 ha, co stanowi 6,78% powierzchni całego powiatu włocławskiego i 0,56% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego. Użytki rolne na koniec 2019 r. zajmują powierzchnię 8326 ha, co stanowi 83,37 % ogólnej powierzchni gminy, a lasy, zadrzewienia i zakrzewienia to 153 ha (w tym lasy 134 ha), co stanowi 1,5 % powierzchni gminy. Największy kompleks leśny znajduje się we wschodniej części gminy, wokół jeziora Lutoborskiego.

Jeziora na terenie Gminy Choceń zajmują powierzchnię 358 ha. Największym z nich jest jezioro Borzymowskie zajmujące powierzchnię 209 ha. Poza tym na terenie gminy znajdują się jeziora Ługowskie, Krukowskie i Szczutkowskie, a także otoczone lasami jezioro Lutoborskie. Jeziora stanowią 3,6% powierzchni gminy.

W skład gminy wchodzi 28 obrębów ewidencyjnych:

- 0001 Bodzanowo o pow. 245,6501 ha
- 0002 Bodzanówek o pow. 309,6762 ha
- 0003 Borzymie o pow. 463,4748 ha
- 0004 Borzymowice o pow. 619,7682 ha
- 0005 Choceń o pow. 911,6228 ha
- 0006 Czerniewice 1 o pow. 306,8825 ha
- 0007 Czerniewice 2 o pow. 131,4464 ha
- 0008 Ząbin o pow. 222,3716 ha
- 0009 Grabówka o pow. 246,1277 ha
- 0010 Jarantowice o pow. 116,6526 ha
- 0011 Krukowo o pow. 316,5891 ha
- 0012 Kuźnice o pow. 408,0404 ha
- 0013 Lutobórz o pow. 445,1607 ha
- 0014 Nakonowo Stare o pow. 220,2974 ha
- 0015 Janowo o pow. 267,2530 ha
- 0016 Niemojewe o pow. 474,9675 ha
- 0017 Nowa Wola o pow. 282,9496 ha
- 0018 Olganowo o pow. 397,4196 ha
- 0019 Siewiersk o pow. 321,5542 ha
- 0020 Skibice o pow. 270,9940 ha
- 0021 Szatki o pow. 160,6612 ha
- 0022 Szczutkowo o pow. 439,5182 ha
- 0023 Śmiłowice 1 o pow. 594,5981 ha

- 0024 Śmiłowice 2 o pow. 210,4489 ha
- 0025 Wichrowice o pow. 467,7752 ha
- 0026 Wilkowice o pow. 442,0107 ha
- 0027 Wilkowiczki o pow. 361,9449 ha
- 0028 Wola Nakonowska o pow. 332,0983 ha

Rysunek 2. Podział Gminy Chocień na sołectwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

W wewnętrznym podziale administracyjnym gmina dzieli się na 28 jednostek sołeckich z 37 miejscowościami (Bodzanowo, Bodzanówek, Borzymie, Borzymowice, Chocień, Czerniewice, Filipki, Gajówka, Grabówka, Janowo, Jarantowice, Krukowo, Księża Kępka, Kuźnice, Lijewo, Lutobórz, Nakonowo Stare, Niemojewo, Nowa Wola, Olganowo, Siewiersk, Skibice, Stefanowo, Szatki, Szczutkowo, Szczytno, Wichrowice, Wilkowice, Wilkowiczki, Wola Nakonowska, Zapust, Ząbin, Łopatki, Ługowiska, Śmiłowice, Śmiłowice-Pustki, Świerkowo).

1.2 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Pod względem geomorfologicznym Gmina Choceń położona jest w całości na obszarze Wysoczyzny Kujawskiej. W rzeźbie terenu zdecydowanie przeważają formy glacialne wykształcone w postaci moreny płaskiej i falistej oraz rynien i obniżeń wytopiskowych. Dominującym elementem orograficznym jest wysoczyzna morenowa. Jej powierzchnia wznosi się na wysokości od 115 - 120 m n.p.m. w części południowej gminy, do 90 - 95 w części północnej.

Odbiciem stosunków wysokościowych jest zróżnicowanie charakteru rzeźby wysoczyzny. Na południu dominuje wysoczyzna falista, natomiast na północy wysoczyzna morenowa płaska. Powierzchnię opisywanego obszaru urozmaicają ciągi rynien glacialnych i wcięć erozyjnych rzek. Przeglębienia rynien wypełniają wody jezior: Ługowskiego, Borzymowskiego, Krukowskiego i Szczutkowskiego.

Na obszarze gminy Choceń brak jest znaczących złóż surowców naturalnych. Jedynie lokalnie, zwłaszcza w części południowej, znajdują się niewielkie zasoby utworów piaszczystych, które są już częściowo wyeksploatowane. Ważnym surowcem naturalnym, jednak bez praktycznych możliwości jego wykorzystania, są **złóża torfu** występujące głównie w ciągu doliny Chodeczki. Wynika to zarówno z wielkości zasobów tego surowca jak również ważnej funkcji ekologicznej jaką pełni on w środowisku.

Cechą charakterystyczną systemu hydrograficznego gminy jest stosunkowo duże bogactwo **jezior**. Zajmują one łączną powierzchnię około 358 ha, co stanowi 3,6 % jej obszaru. Relatywnie wysoki wskaźnik jeziorności stawia, Choceń w rzędzie najbardziej zasobnych w wody powierzchniowe gmin powiatu ziemskiego włocławskiego. Głównymi ciekami odwadniającymi opisywany obszar są rzeki Lubieńka i Chodeczka. Uzupełnieniem obrazu hydrograficznego jest system drobnych cieków i rowów melioracyjnych oraz drobnych stawów i oczek wodnych, pochodzenia naturalnego jak i antropogenicznego.

Podstawowym walorem, decydującym o gospodarczym sposobie wykorzystania przestrzeni przyrodniczej gminy są **gleby**. Dominującym typem genetycznym gleb są gleby płowe i brunatne, występujące prawie na całym obszarze gminy. Jedynie w części środkowo - zachodniej w rejonie wsi Borzymowice i Siewiersk występują czarne i szare ziemie. Lokalnie w obrębie zagłębień terenowych, na podłożu osadów organogenicznych, rozwinęły się gleby hydromorficzne. Zarówno czarne ziemie jak i gleby płowe tworzą kompleksy o najwyższych klasach bonitacyjnych (II - IVb) i najbardziej przydatne do produkcji rolnej. Są one zasobne w próchnicę i liczne składniki mineralne, co umożliwia prowadzenie intensywnej produkcji

roślinnej. Ogółem gleby o wysokich klasach bonitacyjnych stanowią ponad 89% ogółu gruntów ornych.

Głównym **czynnikiem klimatycznym** warunkującym egzystencję przyrody ożywionej oraz rolnicze wykorzystanie omawianego obszaru, są **opady**. Gmina Chocień położona jest w strefie charakteryzującej się niskimi opadami. Średnia roczna suma opadów z wielolecia waha się w granicach 500 - 550 mm. Niższe opady występują w części północnej gminy, natomiast wyższe rejestruje się na jej południowych krańcach. Ważne z rolniczego punktu widzenia opady okresu wegetacyjnego kształtują się na poziomie 350 - 400 mm. Jest to ilość zdecydowanie za mała, aby można zaspokoić potrzeby wodne roślin uprawnych oraz w pełni wykorzystać urodzajność gleb. Według wstępnych szacunków brakuje około 100 - 150 mm opadu niezbędnego dla zapewnienia prawidłowej wegetacji oraz uzyskania optymalnych plonów.

Innym niekorzystnym, z punktu widzenia gospodarki rolnej, zjawiskiem klimatycznym występującym na obszarze gminy są **wiatry**. Brak naturalnych przeszkód w postaci lasów, rzeźby terenu itp. sprzyja swobodnym ruchom mas powietrza. Silne wiatry pojawiają się obecnie przez cały rok. Brak w tym czasie pokrywy roślinnej powoduje, że towarzyszy im zjawisko erozji eolicznej. W jego wyniku następuje wywiewanie najwartościowszych cząstek i składników glebowych. Przyspieszeniu ulega również proces parowania, prowadząc często do nadmiernego przesuszania gleby. Jest oczywiste, że wpływa to negatywnie na wschody roślin oraz ich dalszą wegetację.

Obszary podmokłe poprzez swój regulujący wpływ na stosunki wodne umożliwiają efektywniejsze wykorzystanie naturalnej zasobności gleb. Wpływ ten jest szczególnie widoczny w obrębie terenów rolnych, sąsiadujących bezpośrednio z podmokłościami. Zasilanie podsiękowe jakie tutaj występuje pozwala na utrzymanie wegetacji roślin nawet w okresach bardzo suchych. Inną bardzo ważną funkcją terenów podmokłych jest ich korzystne oddziaływanie na poprawę czystości wód. Pełnią one, wraz ze swoimi zespołami roślinnymi, rolę swoistego filtra, oczyszczającego wody napływające z otaczających pól uprawnych. Tereny podmokłe to również miejsca występowania i egzystencji wielu gatunków roślin i drobnej fauny.

Istotnym składnikiem ekologicznego systemu gminy Chocień są **lasy**, mimo iż zajmują one powierzchnię tylko 134 ha, co stanowi 1,5 % jej obszaru. Tworzą one trzy kompleksy: Szczutkowo, Jarantowice i Wilkowiczki. Do najbardziej wartościowych należy kompleks Szczutkowo. Przeważają tutaj drzewostany starsze (powyżej 60 lat) oraz występuje zróżnicowanie gatunkowe. Poza dominującą sosną stosunkowo duży jest udział brzozy i dębu.

Niektóre fragmenty wspomnianego kompleksu, w obrębie terenów zabagnionych, mają charakter zbliżony do naturalnego.

Ważną funkcję w systemie ekologicznym gminy Choceń pełnią **parki podworskie**, zwane również wiejskimi. Mimo, że są to obiekty antropogeniczne to jednak z uwagi na bogactwo gatunkowe roślin oraz postępującą naturalizację, tworzą podstawowe ogniwa w układzie przestrzennym, szaty roślinnej. Szczególna rola i znaczenie parków wynika również z faktu bardzo niskiej lesistości gminy. Niezależnie od powyższych funkcji są one również ważnym elementem dziedzictwa kulturowego oraz stanowią istotny składnik krajobrazu, podnoszący jego walory estetyczne. Mają również znaczenie naukowo - dydaktyczne i społeczne, jako miejsce wypoczynku i rekreacji.

Na obszarze gminy Choceń znajduje się 12 parków podworskich występujących w miejscowościach:

- 1) Śmiłowice - pow. 9,2505 ha
- 2) Choceń - pow. 3,6800 ha
- 3) Kuźnice - pow. 6,1500 ha
- 4) Jarantowice - pow. 3,9905 ha
- 5) Olganowo - pow. 1,8955 ha
- 6) Skibice - pow. 0,4922 ha
- 7) Czerniewice - pow. 1,4068 ha
- 8) Wilkowiczki - pow. 1,5444 ha
- 9) Wilkowice - pow. 3,7651 ha
- 10) Bodzanówek - pow. 3,0400 ha
- 11) Borzymie - pow. 0,9730 ha
- 12) Szczytno - pow. 1,2200 ha

Wobec ubóstwa lasów dużego znaczenia nabierają również inne obszary pokryte trwałą szatą roślinną. Można do nich zaliczyć **sady**, zajmujące około 3,0 % powierzchni gminy, a także **zadrzewienia przyzagrodowe, śródpolne i przydrożne**. Ważną rolę w systemie ekologicznym gminy odgrywają zwłaszcza trzy ostatnie formy trwałej szaty roślinnej. Ich szacunkowa powierzchnia wynosi około 180 ha, licząc dla obszaru całej gminy. Znaczenie wymienionych form zespołów roślinności dla środowiska jest wielorakie. Jednak chyba najważniejsza jest ich funkcja glebochronna. Stosunkowo gęsta sieć, niewielkich powierzchniowo obszarów zadrzewionych tworzy barierę osłabiającą oddziaływanie wiatrów. Dzięki temu możliwe jest wyraźne ograniczenie negatywnego zjawiska erozji eolicznej.

Przedstawione zasoby środowiska przyrodniczego tworzą funkcjonalny układ ekologiczny gminy w systemie powiązań wewnętrznych i zewnętrznych. Podstawowe elementy tego układu stanowią:

- 1) obszar rynny chodeckiej wraz z jeziorami: Ługowskim, Borzymowskim i Krukowskim, połączonymi rzeką Chodeczką,
- 2) obszar rynny lubieńskiej wraz z rzeką Lubieńką,
- 3) obszar rynny jezior Lutoborskiego i Szczutkowskiego.

Utrzymanie tego stanu jest niezbędne ze względu na:

- 1) prawidłowe funkcjonowanie środowiska przyrodniczego gminy,
- 2) zapewnienie ciągłości trwania i rozwoju gatunków roślin i zwierząt, występujących na obszarze gminy lub migrujących przez jej terytorium,
- 3) ochronę walorów środowiska o dużej wartości poznawczej i estetyczno-krajobrazowej,
- 4) korzystne oddziaływanie na pedosferę a pośrednio na produkcję rolniczą.

Identyfikacja zagrożeń i nieprawidłowości w gospodarowaniu zasobami środowiska

Zagrożenia środowiska występujące na obszarze gminy Chocień mają jednak przede wszystkim charakter antropogeniczny. Są one efektem gospodarczej działalności człowieka i związanej z nią strukturą użytkowania środowiska oraz jego zasobów. Zmiany i przekształcenia środowiska wprowadzone przez człowieka doprowadziły do uruchomienia negatywnych procesów i zjawisk, które w połączeniu z czynnikami naturalnymi stwarzają również poważne problemy natury ekonomicznej. Czynniki te składają się na ważny element uwarunkowań decydujących o możliwości optymalnego wykorzystania naturalnych walorów gminy.

Intensywna, o stosunkowo wysokiej kulturze, gospodarka rolna jaka jest prowadzona na obszarze gminy Chocień, niesie za sobą **zagrożenia dla środowiska wodnego**. Wiążą się one głównie ze stosowaniem chemicznych środków ochrony roślin oraz nawożeniem mineralnym. Stosowane dawki nawozów mineralnych oraz herbicydów są tylko częściowo przyswajane przez rośliny i glebę. Reszta, wobec generalnego braku ekologicznych stref buforowych, przedostaje się do wód gruntowych i powierzchniowych. Bogate w biogeny wody spływają do jezior powodując pogorszenie ich jakości oraz intensyfikację zjawiska eutrofizacji. Oczywiście należy tutaj dodać, że na stan jezior mają wpływ również inne czynniki i obiekty (wieś Chocień, tereny turystyczne wokół Jeziora Ługowskiego i Szczutkowskiego). Powyższy problem dotyczy również wszystkich mniejszych zbiorników i oczek wodnych, znajdujących

się w obrębie granic administracyjnych gminy. Aktualnie są to zbiorniki zawierające duży ładunek substancji biogennej oraz silnie zarastające. Stały deficyt wód opadowych oraz intensywna produkcja roślinna, powodują systematyczne obniżenie się zwierciadła wody, co w konsekwencji prowadzi do ich przyspieszonego zaniku.

Poważnym zagrożeniem dla środowiska jest zjawisko **niedoboru wody w glebie**. Jego mechanizm związany jest ze strukturą geologiczną podłoża glebowego, wysokością opadów atmosferycznych, a także zapotrzebowaniem roślin na wodę w okresie wegetacyjnym. Deficyt wody prowadzi do trwałego przesuszenia profilu glebowego oraz utraty najwartościowszych składników pokarmowych. Odbija się to w sposób negatywny na produkcji roślinnej i efektach gospodarczych rolnictwa. Uzyskiwane zbiory są znacznie niższe od tych jakie można by uzyskać, gdyby gleba posiadała wymaganą ilość wody.

Niekorzystne zmiany w stosunkach wodnych, zanieczyszczenie atmosfery, a także niska dbałość o ochronę, to główne przyczyny strat i zagrożeń w szacie roślinnej. **Lasy** od wielu lat narażone są na negatywny wpływ zanieczyszczeń znajdujących się w powietrzu, co prowadzi do osłabienia naturalnej odporności całego ekosystemu leśnego. Sprzyja to występowaniu szkodników, co z kolei powoduje stosowanie chemicznych zabiegów ochrony drzew. Lasy na obszarze gminy Choceń zaliczane są do drzewostanów uszkodzonych na skutek oddziaływania zanieczyszczeń znajdujących się w powietrzu.

Przykładem niskiej dbałości o szatę roślinną mogą być parki podworskie. Brak stałej opieki konserwatorskiej, samowolna wycinka, przypadkowe nasadzenia są tego potwierdzeniem.

Działalność człowieka warunkowana czynnikami historycznymi, społecznymi i ekonomicznymi, doprowadziła do powstania wielu nieprawidłowości w gospodarowaniu i wykorzystaniu zasobów przyrody znajdujących się na obszarze gminy Choceń. Jest to przyczyną powstania wielu, omówionych wcześniej, zagrożeń i konfliktów, a w dalszej konsekwencji wymiernych strat przyrodniczych i gospodarczych.

Do zasadniczych nieprawidłowości w gospodarce zasobami przyrody można zaliczyć:

- 1) likwidację wielu naturalnych cieków i otwartych rowów melioracyjnych,
- 2) likwidację zadrzewień istniejących pierwotnie wzdłuż głównych rowów melioracyjnych oraz licznych kompleksów łąkowo - bagiennych, a także oczek wodnych,
- 3) zaniedbania we właściwym utrzymaniu bogatych gatunkowo i wartościowych przyrodniczo parków podworskich,
- 4) wykorzystywanie dla celów gospodarki rolnej gleb o najniższych klasach bonitacyjnych (V - VI),

- 5) nadmierną eksploatację dla celów turystyczno - rekreacyjnych terenów w rejonie Jeziora Ługowskiego i Szczutkowskiego,
- 6) zanieczyszczenie gleb spowodowane chemizacją, a także skażeniami spowodowanymi funkcjonowaniem systemu grzewczego gminy opartego na paliwach stałych (węgiel kamienny).

1.3 ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Gmina Choceń nie posiada planu zagospodarowania przestrzennego dla całego terenu. Na terenie gminy obowiązują miejscowe plany wykonane dla poszczególnych obszarów.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

1. **Uchwała Nr VII/70/95 Rady Gminy Choceń z dnia 31 marca 1995 r.** w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Choceń obejmującego obszar lokalizacji składowiska odpadów stałych w rejonie wsi Niemojowo na działce o Nr ewid. 72 wraz ze strefą uciążliwości.
2. **Uchwała Nr XVI/128/96 Rady Gminy Choceń z dnia 26 lipca 1996 r.** w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów osiedla domków jednorodzinnych położonych pomiędzy ulicami: Sikorskiego, Jagiełły, Polną i Kazimierza Wielkiego w Choceniu dotyczących dopuszczenie funkcji mieszkalnictwa jednorodzinnego na teren usług handlowo-gastronomicznych 13 UH,G.
3. **Uchwała Nr XXI/162/97 Rady Gminy Choceń z dnia 24 lipca 1997 r.** w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gmina Choceń
4. **Uchwała Nr XXV/199/98 Rady Gminy Choceń z dnia 10 czerwca 1998 r.** w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Choceń dotyczących poszerzenia istniejącego cmentarza we wsi Śmiłowice.
5. **Uchwała Nr X/69/2000 Rady Gminy Choceń z dnia 29 lutego 2000r.** w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy dotyczących: wprowadzenia na tereny rolne funkcji mieszkalno-usługowej o niskiej intensywności zabudowy we wsi Choceń – Jarantowice, Choceń i Czerniewice obecnie w planie miejscowym o różnym przeznaczeniu.
6. **Uchwała Nr XVIII/119/2001 Rady Gminy Choceń z dnia 29 czerwca 2001 r.** w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Choceń dotyczących wprowadzenia na tereny rolne:
  - 1) funkcji mieszkaniowo-usługowej o niskiej intensywności zabudowy dla następujących miejscowości: Czerniewice 1, Czerniewice 2, Wilkowiczki

- 2) funkcji turystyczno-rekreacyjnej w następujących wsiach: Borzymie, Borzymowice, Krukowo, Lutobórz, Niemojowo, Ługowiska, Siewiersk, Szczytno, Szczutkowo
- 3) funkcji cmentarza we wsi Choceń i Jarantowice
- 4) funkcji komunikacji drogowej w następujących wsiach: Choceń, Czerniewice 1 i Szczutkowo
- 5) funkcji urządzeń technicznej obsługi komunikacji samochodowej (stacje paliw) w następujących wsiach: Jarantowice, Wilkowiczki.
7. **Uchwała Nr XXXVIII/146/06 Rady Gminy Choceń z dnia 6 czerwca 2006 r.** w sprawie miejscowego planu zagospodarowania w zakresie obejmującym wsie: Borzymie, Borzymowice, Czerniewice, Krukowo, Szatki, Zakrzewek, Jarantowice, Niemojowo, Choceń.
8. **Uchwała Nr XLIII/159/06 Rady Gminy Choceń z dnia 18 września 2006 r.** w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Choceń w zakresie obejmującym obszar położony we wsi Choceń działki o nr 174/1, 174/2, 175, 177/1 i 177/2.
9. **Uchwała Nr XXX/183/09 Rady Gminy Choceń z dnia 30 lipca 2009 r.** w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu gminy Choceń w obrębie Jarantowice na działkach geodezyjnych o numerach ewidencyjnych 87, 88/1, 86/2, 85, 84/1, 84/2, 55/3, 55/4, 54/3, 54/2, 54/1, 53/2 przeznaczony pod funkcję mieszkaniową z usługami nieuciążliwymi.
10. **Uchwała Nr XXXVIII/268/14 Rady Gminy Choceń z dnia 27 maja 2014 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów Gminy Choceń w miejscowościach: Niemojowo, Bodzanowo.
11. **Uchwała Nr XXXVIII/269/14 Rady Gminy Choceń z dnia 27 maja 2014 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów Gminy Choceń w miejscowościach: Borzymie, Niemojowo, Janowo, Bodzanówek, Zakrzewek, Bodzanowo, Choceń.
12. **Uchwała Nr XVII/113/16 Rady Gminy Choceń z dnia 26 maja 2016 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek położonych w północnej części miejscowości Choceń, Gmina Choceń.
13. **Uchwała Nr XXV/198/2017 Rady Gminy Choceń z dnia 08 maja 2017 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek położonych w miejscowości Choceń, Gmina Choceń.
14. **Uchwała Nr V/38/19 Rady Gminy Choceń z dnia 21 marca 2019 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki o nr 177/3 położonej w miejscowości Choceń, Gmina Choceń.

15. **Uchwała Nr VI/43/19 Rady Gminy Choceń z dnia 17 maja 2019 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych pomiędzy ulicami: Sikorskiego, Jagiełły, Polną i Kazimierza Wielkiego w miejscowości Choceń, gmina Choceń.

16. **Uchwała Nr IX/67/19 Rady Gminy Choceń z dnia 29 lipca 2019 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego przy ul. Piastowskiej w obrębie Choceń, gmina Choceń.

17. **Uchwała Nr XIII/101/19 Rady Gminy Choceń z dnia 4 grudnia 2019 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębie Choceń, gmina Choceń.

Dla całego obszaru Gminy Choceń zostało opracowane Studium jako podstawowy dokument planistyczny z zakresu zagospodarowania przestrzennego na szczeblu lokalnym, tj. stanowiące podstawowe narzędzie umożliwiające spełnianie zadań własnych gminy w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej. Studium ma na celu określenie polityki przestrzennej samorządu lokalnego, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. Podstawowe kierunki działań związane z rozwojem i kształtowaniem sieci osadniczej w gminie zakładają wzmocnienie jej potencjału, podniesienie jakości życia mieszkańców, wykorzystanie walorów turystycznych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego.

Studium uchwalone przez radę gminy nie jest aktem prawa miejscowego, dlatego nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Jest natomiast „aktem kierownictwa wewnętrznego” gminy wykorzystywanym przy podejmowaniu decyzji w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy oraz stanowi podstawę do koordynacji planów miejscowych. Ustalenia studium realizowane są poprzez plany miejscowe i są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu tych planów.

Obecnie gminę Choceń zgodnie ze „*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Choceń*” można podzielić na następujące strefy:

- wielofunkcyjną,
- zabudowy mieszkaniowo – usługowej potencjalnej,
- produkcyjno – składową,
- usługową,
- rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- rekreacyjno – osadniczą,

- leśną,
- ekologiczną.

Strefa wielofunkcyjna to obszar o najbardziej zróżnicowanej strukturze funkcjonalnej. Teren zabudowany w zróżnicowanym stopniu intensywności różnymi formami i funkcjami zabudowy. Skupia w sobie wypełniające się funkcje mieszkaniowe, usługowe, a dodatkowo drobny przemysł. W jej zasięgu nastąpi adaptacja, porządkowanie zabudowy, nieznaczne dogęszczenia. W sferze tej funkcji określa się realizację zabudowy mieszkaniowo – usługowej i produkcyjno – przemysłowo – usługowej o niedogodności nie naruszającej granic własności z pierwszeństwem dla usług o charakterze publicznym.

Strefa zabudowy mieszkaniowo – usługowej charakteryzuje się istnieniem przestrzeni bez zabudowy zespołowej, z pojedynczą zabudową mieszkalną i zagrodową, tworzącą potencjalny zapas obszarów do urbanizacji w czasie kierunkowym.

Strefa zabudowy usługowej obejmuje obszar wolny od zabudowy zespołowej, który stanowi zasób przestrzeni do urbanizacji w okresie kierunkowym.

Strefa produkcyjno - składowa obejmuje tereny proponowane do rozwoju produkcyjno – składowego oraz usług komercyjnych m. in. zakładów produkcyjnych, składów, baz magazynowych, przetwórstwa, skupu, uciążliwego rzemiosła jak również obszary ośrodków produkcyjnych rolnictwa. W ich zasięgu nastąpi wykonanie zabudowy produkcyjnej i usługowej z dozwoleń zabudowy, pod wymogiem nie naruszania roli stref otaczających.

Strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej charakteryzuje się zabudową rozproszoną. Zezwala się na rozwój innych funkcji na zasadach jednostkowych ustaleń planistycznych.

Strefa rekreacyjno – osadnicza obejmuje obszary o walorach rekreacyjno – ekologicznych. Ta funkcja obejmuje miejsca z zabudową letniskową o przeznaczeniu pobytowym i weekendowym. Przyjmuje się rozwój usług opierający się na bazie gastronomicznej, terenach sportowych czy placach zabaw. Istotnym celem jest poprawa poziomu czystości wód w jeziorach. Funkcja ta dopuszcza zabudowę rekreacyjną zagospodarowanie terenu w kierunku sportowym i rekreacyjnym, zezwala na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną willową o dużych rozmiarach, możliwe największe ograniczenie stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na obszarach użytków rolnych oraz ochronę użytków leśnych.

W **strefie leśnej** dominują walory przyrodnicze i zalesienia. Należą do niej tereny siedliska zwierząt i ptactwa, wolne od zabudowy, chronione przed nową zabudową, o istotnym znaczeniu dla zachowania naturalnej stabilizacji w przyrodzie.

Strefa ekologiczna zapewnia wysoki rygor ochrony o szczególnych wartościach ekologicznych, różnorodne funkcje w środowisku, przejście ekologiczne wzdłuż dolin rzek, swoim zasięgiem obejmuje takie bogactwa genowe i rodzaj środowisk jak: oczka wodne, torfowiska, itp.

Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy w małym stopniu ma charakter skoncentrowany (zwarty). W większości jest to zabudowa rozproszona obecnie z dobrym uzbrojeniem technicznym i obsłudze komunikacyjnej ale ubogiej obsłudze usługowej. Zabezpieczenie terenów mieszkaniowych jest jednym z priorytetów planowania przestrzennego. Dla realizacji tych celów niezbędne jest stworzenie określonych warunków nierozzerwalnie związanych z rozwojem terenów mieszkaniowych, m.in. infrastruktura techniczna, zabezpieczenie odpowiedniej obsługi z zakresu szeroko pojętych usług handlu, gastronomii, oświaty, sportu, służby zdrowia, rekreacji oraz obsługi komunikacji. Na terenie gminy wyznaczone są miejscowymi planami tzw. rezerwy terenowe pod budownictwo mieszkaniowe.

Stan ładu przestrzennego

Ład przestrzenny to harmonijne ukształtowanie przestrzeni, uwzględniające w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Uwarunkowania funkcjonalne:

Funkcjami wiodącymi gminy są:

- Funkcja rolnicza
- Funkcja mieszkaniowa realizowana we wszystkich formach mieszkalnictwa.

Funkcjami uzupełniającymi są:

- Funkcja produkcyjna, magazynowo - składowa i usług technicznych.
- Funkcja usług w postaci działalności gospodarczej prowadzonej w połączeniu z zabudową mieszkaniową.
- Funkcja rekreacyjna,

W gminie Choceń, ze względu na ład przestrzenny, można wyodrębnić następujące strefy:

- tereny, na których ład przestrzenny jest zachowany,
- tereny, na których ład przestrzenny jeszcze się nie ukształtował - tereny dotychczas użytkowane rolniczo bądź leżące odłogiem,

- tereny, które wymagają działań, w celu uzyskania ładu przestrzennego, to znaczy tereny zainwestowane w sposób chaotyczny, na których dla uzyskania ładu przestrzennego niezbędne są działania w postaci odpowiedniego zagospodarowania i uzupełnienia zabudowy.

- tereny, na których ład przestrzenny jest znacznie zaburzony to znaczy tereny, na których dla uzyskania ładu przestrzennego niezbędna jest, oprócz odpowiedniego zagospodarowania, wymiana zabudowy istniejącej lub całkowita zmiana przeznaczenia.

Wymogi ochrony ładu przestrzennego

- utrzymanie dotychczasowych funkcji gminy,
- lokowanie produkcji głównie w terenach, na których znajdują się zakłady istniejące,
- dopuszczenie rzemiosła i drobnej wytwórczości głównie w strefach istniejących uciążliwości,
- powiększenie ilości i powierzchni terenów rekreacyjno - wypoczynkowych,
- ograniczenie zabudowy wielorodzinnej do sąsiedztwa stref dotychczas przeznaczonych pod ten rodzaj zabudowy,

1.4 SYTUACJA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna gminy decyduje o wielu jej istotnych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego. Na jej podstawie można określić jakie zmiany demograficzne zachodzą w danym społeczeństwie i w oparciu o uzyskane dane sporządzać prognozy potrzeb socjalnych w danej jednostce samorządu terytorialnego a także zdecydować jakie trzeba ponieść wydatki. Analiza dotyczy przyrostu naturalnego, migracji, struktury społecznej (wiek, płeć) a także ich rozmieszczenia przestrzennego i oddziaływania społecznego i socjologicznego.

Liczebność gminy z podziałem na płeć

Liczba ludności na terenie Gminy Choceń na koniec roku 2019 wyniosła 8059 osób, w tym 4029 mężczyzn i 4030 kobiet (wg danych USC Gminy Choceń).

Średnia gęstość zaludnienia wyniosła 80 osób na 1 km². W powiecie włocławskim na 1 km² przypada 59 osób, a w województwie 116 osób. Sytuacja demograficzna na terenie Gminy Choceń została przedstawiona na przestrzeni lat 2014 - 2018. Z poniższej tabeli wynika, że liczba mieszkańców gminy w latach 2014-2017 nieznacznie się zwiększyła o 0,19%, natomiast w roku 2018 odnotowano znaczący spadek.

Tabela 1. Liczebność Gminy Choceń z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2014	2015	2016	2017	2018
Ogółem	Osoba	8 007	8 017	8 009	8 022	7961
Mężczyźni	Osoba	3987	3994	3995	4002	3 984
	%	49,79	49,82	49,88	49,89	50,04
Kobiety	Osoba	4 020	4 023	4 014	4 020	3977
	%	50,21	50,18	50,12	50,11	49,96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik feminizacji

Wskaźnik feminizacji wyrażony jest liczbą kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. W strukturze ludności wg płci na obszarze Gminy Choceń odnotowuje się nieznaczną przewagę kobiet nad mężczyznami. W gminie na 100 kobiet przypada 99 mężczyzn. W Gminie Choceń wskaźnik ten wyniósł kolejno: w latach 2014-2015- 101, a w latach 2016–2018 – 100.

Struktura wiekowa mieszkańców

Najliczniejszą grupę wiekową w 2018 roku stanowiły osoby w wieku pomiędzy 35 a 39 rokiem życia. Następnymi w kolejności są osoby w wieku 40-44 lata oraz 55-59 lat.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Choceń w 2018 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
0-4 lata	316	173	143
5-9 lat	406	204	202
10-14 lat	437	235	202
15-19 lat	385	197	188
20-24 lata	526	261	265
25-29 lat	568	301	267
30-34 lata	579	288	291
35-39 lat	637	335	302
40-44 lata	627	322	305
45-49 lat	561	308	253
50-54 lata	485	246	239
55-59 lat	582	288	294

60-64 lata	564	286	278
65-69 lat	443	222	221
70-74 lata	300	140	160
75-79 lat	201	77	124
80-84 lata	171	59	112
Powyżej 85	173	42	131
Razem	7961	3984	3977

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Chocień została również przedstawiona w tabeli 3.

Do analizy struktury wieku ludności przyjęto ogólny podział na grupy wiekowe stosowany w statystyce i planowaniu przestrzennym:

- wiek przedprodukcyjny (0–14 lat),
- wiek produkcyjny (15-59 - lat kobiety; 15-64 lat - mężczyźni),
- wiek poprodukcyjny (60 i więcej lat – kobiety; 65 i więcej lat – mężczyźni)

Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2014	2015	2016	2017	2018
w wieku przedprodukcyjnym						
Ogółem	Osoba	1186	1440	1397	1395	1372
Mężczyźni	Osoba	613	740	727	732	725
Kobiety	Osoba	573	700	670	663	647
w wieku produkcyjnym						
Ogółem	Osoba	5407	5127	5139	5098	5023
Mężczyźni	Osoba	2913	2781	2778	2751	2719
Kobiety	Osoba	2494	2346	2361	2347	2304
w wieku poprodukcyjnym						
Ogółem	Osoba	1414	1450	1473	1529	1566
Mężczyźni	Osoba	461	473	490	519	540
Kobiety	Osoba	953	977	983	1010	1026
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem						

w wieku przedprodukcyjnym	%	14,81	17,96	17,44	17,39	17,23
w wieku produkcyjnym	%	67,53	63,95	64,17	63,55	63,10
w wieku poprodukcyjnym	%	17,66	18,09	18,39	19,06	19,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując dane zawarte w tabeli 3 należy stwierdzić, że najliczniejszą grupę populacji Gminy Chocień w latach 2014-2018 stanowią osoby w wieku produkcyjnym co stanowi w poszczególnych latach udział w wysokości – 67,53%, 63,95%, 64,17%, 63,55% i 63,10%. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 14,81%, 17,96%, 17,44%, 17,39% i 17,23%, a w wieku poprodukcyjnym kolejno 17,66%, 18,09%, 18,39%, 19,06% i 19,67%.

W analizowanym okresie można zauważyć, że:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym rosła do 2016 roku, w pozostałych latach systematycznie malała, a w konsekwencji liczba ludności Gminy Chocień będzie malała przy założeniu, że tendencja ta się nie zmieni w kolejnych latach,
- liczba ludności w wieku produkcyjnym w analizowanym okresie systematycznie malała,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrastała, co jest zgodne z krajowymi trendami demograficznymi.

Powyzsze wnioski świadczą o starzeniu się społeczeństwa na terenie Gminy Chocień.

Poziom wykształcenia mieszkańców

W 2002 roku w Gminie Chocień dominowały osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 40% populacji gminy. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym – 23% oraz osoby z wykształceniem średnim – 14%. Wykształcenie wyższe posiadało 3% osób, a policealne – 1%. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia wynosił 6%.

Zauważalne jest zróżnicowanie wykształcenia mieszkańców Gminy Chocień ze względu na płeć. Wśród kobiet wyższy niż u mężczyzn był odsetek osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim, podstawowym ukończonym oraz podstawowym nieukończonym, zaś zdecydowanie niższy odsetek osób z wykształceniem zawodowym.

Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Choceń

Rodzaj wykształcenia	Ogółem		Mężczyźni	Kobiety
	Liczba osób	Udział %		
Wyższe	227	3%	80	147
Policealne	89	1%	22	67
Średnie razem	1 072	14%	462	610
Średnie ogólnokształcące	327	4%	100	227
Średnie zawodowe	745	10%	362	383
Zasadnicze zawodowe	1 773	23%	1 105	668
Podstawowe ukończone	3 103	40%	1 466	1 637
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	453	6%	204	249

Źródło: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Przedstawione wyżej dane dotyczą wyników ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku i nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji. Należy założyć, iż obecnie w Gminie Choceń, podobnie jak i w całym kraju, liczba osób z wykształceniem wyższym jest nieco większa. Potwierdzeniem tego są dane GUS dotyczące wykształcenia mieszkańców powiatu włocławskiego ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 i 2011 roku zawarte w tabeli 5.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 5, widoczny jest wyraźny wzrost liczby mieszkańców powiatu włocławskiego o wykształceniu wyższym. Jest on równy 128,8% w ostatnich 9 latach, co jest bardzo pozytywnym sygnałem.

Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu włocławskiego

Rodzaj wykształcenia	2002	2011	Zmiana % 2011/2002
Wyższe	2 930	6 703	128,8%
Średnie i policealne - ogółem	14 292	18 776	31,4%
Średnie i policealne - średnie zawodowe	8 947	9 333	4,3%
Średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	3 924	8 228	109,7%
Zasadnicze zawodowe	18 174	18 949	4,3%

Gimnazjalne	-	4 214	-
Podstawowe ukończone	31 087	23 162	-25,5%
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	4 432	1 594	-64,0%

Źródło: Dane GUS (Narodowy Spis Powszechny 2002 Ludność, Narodowy Spis Powszechny 2011 Ludność)

Coraz więcej osób z powiatu decyduje się również na podjęcie edukacji, o czym świadczą:

- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim i policealnym o 31,4%,
- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym o 109,7%,
- spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym ukończonym o 25,5%,
- spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia o 64%.

Należy zatem zakładać, że sytuacja w Gminie Choceń obecnie kształtuje się podobnie.

Migracje

Poprzez migracje rozumie się stałą lub czasową zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji ma istotny wpływ na wysokość populacji danego obszaru. W Gminie Choceń w latach 2014 – 2018 zarówno liczba zameldowań, jak i wymeldowań ulegała wahaniom. W sferze migracji należy zauważyć negatywny trend salda migracji osób od 6 w 2015 roku poprzez 37 w 2016 roku aż do -21 w 2018 roku. Największe **ujemne saldo migracji** z obszaru gminy odnotowano w 2018 kiedy to wyemigrowało około 21 osób. Przyczyną takiego stanu może być trudna sytuacja na rynku pracy na terenie gminy. Szczegółowe dane dotyczące salda migracji na terenie Gminy Choceń w ostatnich 5 latach, przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Migracje

Wyszczególnienie	L a t a				
	2014	2015	2016	2017	2018
Saldo migracji w gminie Choceń ogółem	2	6	37	-1	-21
Saldo migracji mężczyźni	16	4	31	5	-12
Saldo migracji kobiety	-14	2	6	-6	-9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny

Przyrost naturalny na terenie Gminy Chocień we wszystkich analizowanych latach przyjmował wartości ujemne, co oznacza, że liczba zgonów w tych latach przewyższała liczbę urodzeń.

Tabela 7. Przyrost naturalny

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Zgony ogółem	101	86	78	89	95
Mężczyźni	56	47	39	48	46
Kobiety	45	39	39	41	49
Urodzenia żywe ogółem	57	50	72	65	63
Mężczyźni	30	29	42	33	35
Kobiety	27	21	30	32	28
Przyrost naturalny ogółem	-44	-36	-6	-24	-32
Mężczyźni	-26	-18	3	-15	-11
Kobiety	-18	-18	-9	-9	-21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2. TURYSTYKA I KULTURA

2.1 WALORY TURYSTYCZNE I INFRASTRUKTURA

W skali województwa rejon Gminy Chocień nie pełni obecnie znaczącej roli w obsłudze turystów mimo, że rejon posiada predyspozycje przede wszystkim dla rozwoju wypoczynku pobytowego oraz aktywnych form rekreacji. Gmina Chocień posiada słabą infrastrukturę turystyczną. Baza noclegowa umożliwiająca turystom przebywanie na terenie gminy dłużej niż jeden dzień jest znikoma, głównie sezonowa. Składają się na nią Szkoła Podstawowa w Choceniu w której istnieje możliwość organizacji kolonii, zimowisk i obozów o łącznej liczbie około 100 miejsc. Na terenie gminy nie działają również tak popularne w ostatnim okresie i prężnie rozwijające się gospodarstwa agroturystyczne. Ilość obiektów i miejsc noclegowych jest znikoma. Brak jest obiektów o wysokim standardzie oferowanych usług. Zachodnia część gminy charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i kulturowymi, tworzącymi warunki do rozwoju różnych form wypoczynku i turystyki.

Malowniczy krajobraz tworzy tutaj rynną (dolina) rzeki Chodeczki wraz z zespołem jezior Borzymowskiego, Krukowskiego i Ługowskiego oraz rozwijające się tereny nad malowniczo położonym jeziorem Szczutkowskim. Tereny prywatne położone wokół jezior zostały przekształcone na działki rekreacyjno-turystyczne i obecnie tereny te stanowią rejon koncentracji zabudowy letniskowej o charakterze pobytowym oraz rekreacyjno-wypoczynkowym typu świąteczno-weekendowego. Z inicjatywy władz gminnych został zrealizowany przy udziale środków unijnych projekt, którego przedmiotem była przebudowa infrastruktury rekreacyjno – turystycznej nad Jeziorem Borzymowskim. W ramach inwestycji wykonano zespół pomostów kąpielowych, przebudowano ścieżkę rowerową i szlak pieszy oraz zagospodarowano teren rekreacyjnie nad Jeziorem Borzymowskim poprzez wykonanie placu piknikowego, placu pod punkty gastronomiczne, miejsca na ognisko z ławkami, wiaty drewnianej na sprzęt, altany biesiadnej, trybuny, altany dla ratownika, małej architektury oraz zakupiono wyposażenie w postaci sprzętu wodnego (rowery wodne, łódki, kajaki itp.). W ramach kolejnego projektu unijnego wykonano tam również plac zabaw i siłownie zewnętrzne. Brak jednak turystycznej bazy noclegowej nad jeziorami.

2.2 KULTURA I OBIEKTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Na terenie Gminy Chocień prężnie działa i funkcjonuje **Chocieńskie Centrum Kultury – Biblioteka**. Siedziba Centrum mieści się w Choceniu, a terenem działania jest zarówno obszar Gminy Chocień jak i gminy sąsiednie. Do zakresu działania Centrum należy organizacja i prowadzenie sekcji, kół, klubów zainteresowań; organizacja spektakli, koncertów, wystaw, aukcji, giełd sztuki; organizacja imprez rozrywkowych, turystycznych, ekologicznych, integracyjnych; organizacja obozów, zgrupowań artystycznych i innych form wypoczynku, połączonych z edukacją kulturalną i doskonaleniem umiejętności; prowadzenie impresariatu artystycznego; prowadzenie nauki języków obcych; prowadzenie działalności edukacyjnej dzieci i dorosłych w postaci warsztatów, kursów, instruktażu, szkoleń; świadczenie usług plastycznych, reklam fotograficznych; prowadzenie działalności wydawniczej; prowadzenie sprzedaży giełdowej, komisowej, antykwarycznej, dzieł sztuki i artykułów różnych; prowadzenie przeglądów filmów, różnego rodzaju twórczości multimedialnej; organizacja imprez państwowych, miejskich, powiatowych, ogólnokrajowych, religijnych, okolicznościowych, rodzinnych; świadczenie usług gastronomicznych; kolportaż biletów na imprezy organizowane przez inne podmioty; organizacja konkursów, festiwali, przeglądów twórczości artystycznej;

gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, służących obsłudze potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dokumentujących dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy regionu, udostępnianie zbiorów bibliotecznych w siedzibie Centrum, wypożyczanie na zewnątrz oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych, prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej, popularyzacja książki i czytelnictwa oraz nowych technologii informacyjnych - internetu, współdziałanie z innymi bibliotekami, instytucjami oświatowo-wychowawczymi, instytucjami upowszechniania kultury oraz organizacjami i towarzystwami w zaspokajaniu i rozwijaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa. Centrum podejmuje również inne działania wynikające z potrzeb środowiska lokalnego.

Gmina Choceń kładzie nacisk na zachowanie dziedzictwa kulturowego i promocję gminy przez kulturę, propagowanie czytelnictwa, wzbudzanie zainteresowania książką i okazania jej ogromnej i niepodważalnej roli w świecie kultury masowej. Od 1 stycznia 2008 r. funkcjonuje **Gminna Biblioteka Publiczna**, która 1 sierpnia 2014 r. została przeistoczona przez Radę Gminy w Instytucję Kultury przy Choceńskim Centrum Kultury. Biblioteka działa na rzecz zaspokajania potrzeb czytelniczych, edukacyjnych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców gminy oraz angażuje się w popularyzację wiedzy i kultury. Posiada bogaty księgozbiór liczący 23 308 wolumenów, który co roku jest uzupełniany w nowości czytelnicze, słowniki i encyklopedie. W bibliotece obowiązuje swobodne dojście do półek. Biblioteka zarządza komputerami z dostępem do Internetu. Podczas wakacji jak i ferii zimowych w bibliotece organizowane są zajęcia plastyczne, głośne czytanie bajek w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom” i konkursy dla dzieci. Zaś podczas trwania roku szkolnego odbywają się lekcje biblioteczne. Na tablicy informacyjnej biblioteka umieszcza informacje o ważnych rocznicach. Dla dzieci, które w danym roku szkolnym wypożyczyły najwięcej książek wręczane są nagrody książkowe.

Ponadto na terenie Gminy Choceń powstały koła gospodyń wiejskich jako organizacje mieszkańców wsi wspierające rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działające na rzecz środowisk wiejskich. Na terenie Gminy Choceń działają następujące koła:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Szczytnie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czerniewicach I
- Koło Gospodyń Wiejskich Niezapominajka w Szczutkowie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czerniewicach II

- Koło Gospodyń Wiejskich w Wichrowicach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Śmiłowicach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Wilkowicach

Celem koła jest prowadzenie działalności społeczno-wychowawczej i oświatowo- kulturalnej w środowiskach wiejskich, prowadzenie działalności na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości kobiet, inicjowanie i prowadzenie działań na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet na wsi, rozwój kultury ludowej, w tym w szczególności kultury lokalnej i regionalnej.

Młodzieżowa Orkiestra Dęta OSP w Śmiłowicach istnieje od 1985 roku. W ciągu 35 lat orkiestra dała kilkadziesiąt koncertów. W zespole gra uzdolniona muzycznie młodzież ze Śmiłowic, ale też z okolicznych miejscowości. Grają na fletach, klarnetach, saksofonach, trąbkach, waltornie, puzonach, tubach, perkusjach. Obecnie Młodzieżowa Orkiestra liczy 45 osób razem z zespołem mażorettek. Grupa taneczna dziewcząt została utworzona piętnaście lat temu. Mażoretki uświetniają występy tańcząc do utworów granych przez orkiestrę. Orkiestra swymi występami uświetnia bowiem uroczystości - zarówno państwowe, jak i kościelne. Orkiestra brała też udział w wielu konkursach i przeglądach orkiestr dętych w województwie i jest laureatem wielu nagród i wyróżnień. Największy sukces to zajęcie pierwszego miejsca w konkursie o puchar marszałka województwa. Dla wielu członków orkiestry jednak największym przeżyciem był występ na specjalnym koncercie z okazji 80-lecia urodzin Jana Pawła II w Wadowicach. Ponadto Młodzieżowa Orkiestra OSP w Śmiłowicach wzięła udział w konkursie międzyregionalnym orkiestr dętych OSP w Wiśle. I tam zdobyła kwalifikacje do Ogólnopolskiego Festiwalu Orkiestr OSP w Płocku jako jedyna z województwa kujawsko-pomorskiego. Orkiestra ma też w swoim dorobku występ na XVII Festiwalu Orkiestr Dętych im Leona Landowskiego Śliwice 2016, a także jako jedna z czterech orkiestr województwa kujawsko- pomorskiego miała możliwość zaprezentowania się na przeglądzie w Połczynie Zdroju. W repertuarze orkiestry są różne gatunki muzyki, między innymi muzyka filmowa, ale też rozrywkowa.

Wielkim bogactwem Gminy Choceń jest kultura ludowa. Ludność mieszkająca na tym terenie kultywuje folklor i tradycję kujawską a także taniec nowoczesny i śpiew. Na obszarze gminy działają:

- „**Śmiłowiönki**” zespół folklorystyczny, który po raz pierwszy zaprezentował swoją autorską twórczość oraz tradycyjne ludowe i biesiadne pieśni podczas choceńskiego pikniku rodzinnego zorganizowanego na otwarcie sezonu letniego w 2010 roku. Publiczność przyjęła

ich bardzo ciepło, więc członkowie z werwą zajęli się przygotowaniem do kolejnych występów. Dzisiaj do zespołu należy około 18 osób, którym przygrywa kapela złożona z akordeonu, skrzypiec, bębna oraz klarnetu. Zespół chętnie występuje w regionie, gdzie jest znany i nagradzany, ale ma również sukcesy na ogólnopolskich przeglądach i konkursach. „Śmiłowiönki” występowały również za granicą: na Ukrainie i we Włoszech. Głównym celem zespołu jest popularyzacja folkloru, kontynuowanie tradycji ludowych, a także ocalenie od zapomnienia wielu tradycji kulturowych.

- **Zespół Pieśni i Tańca „Ziemia Kujawska”** powstał na początku 2014 roku. Celem działalności zespołu jest przekazywanie dzieciom autentycznego folkloru polskiego poprzez kultywowanie tradycji, zwyczajów ludowych, naukę tańców, przyśpiewek, zabaw oraz gry na instrumentach ludowych. Zespół przedstawia przede wszystkim folklor kujawski. Program artystyczny dostosowany jest do wieku młodych wykonawców. Dzieci mówią i śpiewają gwara regionalną, prezentowane przez nich kostiumy i rekwizyty, zgodne są z polską tradycją. Zespół posiada kilka wyróżnień za udział w festiwalach. Największym dotychczasowym osiągnięciem jest zajęcie I miejsca podczas 46 Spotkań z Folklorem Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej w Ciechocinku. Członkowie zespołu są również aktorami w nagradzanych obrzędach ludowych, gdzie występują razem z zespołem folklorystycznym „Śmiłowiönki”.

- **Grupa taneczna „Break dance”** ukierunkowana na taniec z dużą ilością elementów siłowo-sprawnościowych oraz kroków wykonywanych w parterze czyli rękami i nogami na ziemi. Obecnie w zespole pobiera naukę tańca grupa młodych ludzi, którzy mają już za sobą pierwsze występy przed większą publicznością.

- **Grupa wokalna „Arte”** to zespół wokalny powstały w 2014 roku. W skład zespołu wchodzi młodzież lubiąca wspólne muzykowanie. Podczas zajęć uczestnicy zgłębiają wiedzę z zakresu poprawnej emisji głosu, interpretacji utworów muzycznych oraz szlifują obycie ze sceną. Uczestnicy zajęć mają okazję do zaprezentowania swoich umiejętności podczas takich imprez jak Jesienna zaduma czy Dzień Kobiet. Mimo krótkiej działalności zespół był już gościem kilku festiwali i konkursów.

- **Chór „Mi Alegria”** został założony w 2019 r. Chór występuje na różnego rodzaju uroczystościach odbywających się na terenie gminy. W jego repertuarze znajduje się muzyka z różnych epok, chór prężnie się rozwija rozszerzając swój repertuar.

Wszystkie osoby zaangażowane w życie kulturowe naszego regionu popularyzują piękno rodzimego folkloru, dbają aby tańce, zwyczaje i obrzędy naszych przodków nie zaginęły ale żyły w dobie nowoczesności i modernizacji. Ogromny udział w pielęgnowaniu tradycji mają również twórcy ludowi rzeźbiarze, malarze i kowale. Artyści dzięki swojej pasji i wytworami pracy promują gminę i dbają aby dziedzictwo kulturowe stało się wartościowym produktem rynkowym.

Na terenie Gminy Chocień znajduje się wiele obiektów o dużej wartości kulturowej i historycznej. Do rejestru zabytków zostały wpisane następujące **zabytki**:

- zespół dworski z XVIII/XIX w. w Choceniu, obejmujący: dwór z ok. 1900, piwnicę, park, ogrodzenie z dwoma bramami, nr A/717/1-4 z 22.07.1994 roku
- zespół dworski i folwarczny w Jarantowicach, obejmujący: dwór z lat 1914-1915; park z początku XX w., folwark z pierwszej połowy XIX w.: obora, dwie stodoły, owczarnia, stróżówka, kuźnia i stelmacharnia, nr 353/A z 28.11.1994 roku,
- zespół dworski i folwarczny z drugiej połowy XIX w. w miejscowości Kuźnice, obejmujący: dwór, park, folwark z końca XIX w.: rządówka, stajnia i magazyn zbożowy, kuźnia z garażem, stodoła, budynek gospodarczy, piwnica ziemna, nr 355/A z 30.12.1994 roku,
- zespół dworski i folwarczny z drugiej połowy XIX w. w Olganowie, obejmujący: dwór z ok. 1920, park, folwark: obora, stajnia, chlewnia, spichrz, nr 373/A z 20.12.1995 roku,
- park dworski z drugiej połowy XIX w. w Śmiłowicach, nr 364/A z 07.06.1995 roku,
- zespół dworski i folwarczny z drugiej połowy XIX w. w Wilkowicach, obejmujący: dwór, park, z końca XIX w., folwark z drugiej połowy XIX w.: stolarnia, chlewnia, obora, stodoła, nr 401/A z 24.03.1997 roku.

Na terenie Gminy Chocień oprócz wyżej wymienionych zabytków znajduje się też wiele budynków i obiektów, które wpisane są do ewidencji konserwatorskiej. Należy wspomnieć o następujących ważnych obiektach: zespół cukrowni z 1914 r. ze sklepem kolonialnym tzw. „Orzelkiem” z 1914 r. oraz budynkiem piekarni z 1900 r. i młynem gospodarczym z ok. 1920 r. w Choceniu, zespołem dworca kolejowego z 1893 r., zespołem zakładu produkcyjnego z lat 1910-18, budynkiem młeczarni z ok. 1900 r., młynem elektrycznym z ok. 1900 r. oraz magazynem zbożowym z ok. 1900 r. w Czerniewicach, dawną krochmalnią z przełomu XIX/XX w. w Borzymiu. Warte uwagi są także aleje jesionowe wzdłuż dróg, cmentarze (m.in. poległych w czasie I wojny światowej) i kapliczki przydrożne. Ponadto na terenie

gminy znajduje się również ok. 200 zewidencjonowanych i rozpoznanych stanowisk archeologicznych, które nie zostały ujęte w powyższym wykazie a stanowią dobro kultury i objęte są ochroną konserwatorską.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA

Na rozwój gminy w dużym stopniu wpływa system komunikacyjny zapewniający dogodne połączenia zarówno z ponadlokalnymi ośrodkami obsługi ludności, jak i pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminy. Teren gminy Choceń łączy się z zewnętrznym układem komunikacyjnym regionu za pomocą drogi wojewódzkiej oraz sieci dróg powiatowych, a także zelektryfikowanej linii kolejowej relacji Kutno -Toruń.

Główne trasy drogowe przebiegające przez obszar gminy to:

Autostrada A1, zwana też Autostradą Bursztynową, to trasa biegnąca z północy na południe Polski.

Droga wojewódzka o numerze 269 Szczerkowo - Izbica Kujawska - Chodecz - Choceń - Kowal.

Drogi powiatowe

W sieci komunikacji kołowej drogi powiatowe pełnią rolę powiązań z wojewódzkim układem komunikacyjnym oraz z siedzibami i miejscowościami gmin ościennych. Drogi powiatowe na terenie gminy posiadają nawierzchnię utwardzoną, a ich parametry techniczne zaliczają się do V klasy. Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy wynosi 41,268 km, wszystkie drogi o nawierzchni twardej. Administracyjnie drogami powiatowymi na terenie Gminy Choceń zarządza Powiatowy Zarząd Dróg we Włocławku z siedzibą w Jarantowicach.

Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Choceń:

- 2909C Włocławek – Kruszyn – Choceń, dł. 7,626 km
- 2916C Gołaszewo – Wola Nakonowska – Czerniewice, dł. 3,767 km
- 2917C Szatki – Wola Nakonowska – Kowal, dł. 6,085 km
- 2921C Śmiłowice – Wilkowiczki, dł. 4,503 km
- 2922C Pustki Choceńskie – Wilkowice, dł. 3,167 km
- 2923C Kłobia – Szczytno, dł. 1,559 km
- 2925C Czerniewiczki – Ossówek, dł. 0,507 km
- 2927C Wilkowiczki – Lutobórz – Janowo, dł. 9,421 km

- 2931C Izbica Kujawska – Boniewo – Borzymie, dł. 4,633 km

Drogi gminne

Do dróg gminnych zalicza się ciągi komunikacyjne o znaczeniu lokalnym, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom. Oprócz dróg gminnych na obszarze gminy Choczeń występują drogi o funkcji porównywalnej z drogami gminnymi a należą do nich drogi wewnętrzne oraz dojazdy. Powstały one wraz z rozwojem sieci osadniczej i infrastruktury.

Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym nie zaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Uchwałą Rady Gminy w Choczeniu do kategorii dróg gminnych zaliczono 68 dróg oraz 30 ulic. Drogom tym Uchwałą Nr 57/611/2003 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 15 października 2003 r. nadano nowe numery. Wykaz dróg gminnych i ulic stanowiących drogi gminne zgodny z załącznikiem do w/w Uchwały wykazano poniżej:

Wykaz dróg gminnych

- 190701C Nakonowo Stare - Śmiłowice
- 190702C Skibice - Poddębice
- 190703C Kruszynek - Szatki
- 190704C (Kruszynek) gr. gminy Wichrowice
- 190705C (Humlin) gr. gminy - Choczeń
- 190706C Nakonowo Stare - Wola Nakonowska
- 190707C (Dębice) gr. gminy - Szatki
- 190708C Skibice - Wichrowce - gr. gminy (Ossowo)
- 190709C (Gołębin) gr. gminy - Śmiłowice
- 190710C Śmiłowice - Pustki Śmiłowskie
- 190711C Śmiłowice - Nowa Wola
- 190712C Śmiłowice - Olganowo
- 190713C Świerkowo - Pustki Choczeńskie – Wilkowice
- 190714C Śmiłowice - Borzymowice
- 190715C Krukowo - Stara Kolonia
- 190716C Wilkowice - Zakrzewek
- 190717C Wilkowiczki - Księża Kępka
- 190718C Wilkowiczki - gr. gminy - Grabkowo

190719C Siewiersk -Świątniki
190720C Jarantowice - Wilkowice
190721C Jarantowice - Jeżewo
190722C Siewiersk - Sadki
190723C Wilkowice - Choceń
190724C Zakrzewek - Szczutkowo
190725C Szczutkowo - Kol. Szczutkowo
190726C Choceń - Janowo
190727C Szczutkowo - Ośrodek wypoczynkowy
190728C Janowo - Ząbin - Szczutkowo
190729C Kępka Szlachecka - Lutobórz
190730C Ząbin - Bodzanówek
190731C Brzyszewo - Bodzanowo
190732C Borzymie - Nowiny
190733C Borzymie - Niemojewe
190734C Niemojewe - Kol. Niemojewe
190735C Szczytno - Kol. ługowiska
190736C Lutobórz - Wiktorowo
190737C Lutobórz - Chwalibogowo
190738C Bodzanówek - Janowo
190739C Lutobórz - Błędowo
190740C Lutobórz - Przyborowo
190741C Czerniewice - Wilkowice
190743C Nowa Wola - Wilkowice
190744C Szczytno - Szkoła
190745C Wilkowiczki - Zakrzewek
190746C Janowo przez wieś
190747C Wilkowice - Szkoła
190748C Nakonowo Stare - Łopatki
190749C Nakonowo Stare - Lijewo
190750C Wilkowice - Wilkowiczki
190751C Niemojewe wieś
190752C Śmiłowice - Krukowo
190753C Wichrowice - Gołębin

190754C Droga wojewódzka Kowal Szczerkowo - park w Choceniu
190755C Droga wojewódzka Kowal Szczerkowo - Choceń ul. Polna
190756C Droga powiatowa Włocławek - Choceń - jezioro Borzymowskie
190757C Droga przy Aptece
190758C Grabówka - Stefanowo
190759C Wikowice - Filipki
190760C Śmiłowice - Wilkowice
190761C Świerkowo - Nowa Wola
190762C Droga Nr 190605C - jez. Borzymowskie

Wykaz ulic w Gminie Choceń stanowiących drogi gminne

190763C Choceń ul. Jarzębinowa
190764C Choceń ul. Chrobrego
190765C Choceń ul. Batorego
190766C Choceń ul. Fabryczna
190767C Choceń ul. Jagiełły
190768C Choceń ul. K. Wielkiego
190769C Choceń ul. Królowej Jadwigi
190770C Choceń ul. Leśna
190771C Choceń ul. M. Kopernika
190772C Choceń ul. Mieszka I
190773C Choceń ul. Paderewskiego
190774C Choceń ul. Piastowska
190775C Choceń ul. Przechodnia
190776C Choceń ul. Sikorskiego
190777C Choceń ul. Sobieskiego
190778C Choceń ul. 3 maja
190779C Choceń ul. Świerkowa
190780C Choceń ul. Wąska
190781C Choceń ul. Łokietka
190782C Czerniewice ul. Obwodowa
190783C Czerniewice ul. Kolejowa
190784C Czerniewice ul. Kujawska
190785C Czerniewice ul. Lipowa

190786C Czerniewice ul. Nowa
190787C Czerniewice ul. Osiedlowa
190788C Czerniewice ul. Polna
190789C Czerniewice ul. Przejazdowa
190790C Czerniewice ul. Spokojna
190791C Czerniewice ul. Św. Antoniego
190742C Czerniewice ul. Wiejska

Władze gminy dużą wagę przywiązują do sprawnego systemu komunikacyjnego gminy przeznaczając na modernizację, remonty i utrzymanie dróg znaczną część budżetu. W okresie ostatnich 20 lat wybudowano, zmodernizowano i wyremontowano około 350 km dróg. Największe inwestycje drogowe zrealizowano przy udziale środków unijnych (RPO, PROW) oraz z budżetu państwa (NPPDL, PRGiPID, FOGR, DIS, FDS).

Ścieżki rowerowe

Na terenie gminy występują dwie samodzielne trasy przeznaczone wyłącznie dla ruchu rowerów, tzw. ścieżki rowerowe. Długość ścieżek to łącznie około 4 km, pozatym ruch rowerowy odbywa się po drogach publicznych na ogólnie przyjętych zasadach określonych w Kodeksie Drogowym.

Komunikacja zbiorowa

Środkami komunikacji zbiorowej na terenie gminy Chocień jest kolej oraz komunikacja autobusowa. Na linii kolejowej w Czerniewicach zlokalizowany jest przystanek z dworcem kolejowym będący własnością Gminy Chocień na podstawie prawa użytkowania wieczystego. Na dworcu tym zatrzymują się pociągi regionalne.

Komunikacja autobusowa zorganizowana jest przez Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy oraz transport prywatny. Linie autobusowe obsługujące teren gminy zbiegają się w Choceniu, gdzie zlokalizowane są dwa przystanki wyposażone w wiaty.

Transport towarowy

Na terenie gminy transport towarów odbywa się przy użyciu kolei oraz pojazdów samochodowych. Transport towarowy po drogach kołowych odbywa się głównie przy użyciu prywatnego sprzętu przewozowego.

Komunikacja kolejowa

Przez teren Gminy Choceń przebiega trasa linii kolei normalnotorowej Kutno - Toruń - Bydgoszcz - Piła. Jest to linia I-rzędna, dwutorowa, zelektryfikowana o długości na terenie gminy wynoszącej 4,30 km.

3.2 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Teren Gminy Choceń wyposażony jest w następujące urządzenia i sieci infrastruktury technicznej:

- sieć wodociągową ze stacją uzdatniania i ujęciami wody,
- sieć kanalizacji sanitarnej z mechaniczno-biologiczną oczyszczalnią ścieków,
- sieć energetyczną.

Gospodarka wodna - zaopatrzenie w wodę

Gmina Choceń zwodociągowana jest prawie w 100%. Na terenie Gminy Choceń znajduje się 218,4 km sieci wodociągowej. Celem Gminy w zakresie systemu wodociągowego jest utrzymanie stopnia zwodociągowania na poziomie 100 % poprzez dostarczanie wody do miejsc w których planuje się budowę nowych osiedli zabudowy jednorodzinnej, stąd gmina na bieżąco realizuje inwestycje budowy nowych odcinków sieci z udziałem środków unijnych. Główne trasy sieci wodociągowej przebiegają wzdłuż dróg komunikacyjnych. Ogólnie stan sieci wodociągowej jest w różnym stanie technicznym w zależności od okresu realizacji. Istniejące stare sieci wodociągowe są na bieżąco remontowane, poddawane renowacji i wymieniane. W gminie funkcjonują publiczne urządzenia zaopatrzenia w wodę. Główne ujęcia wody dla mieszkańców Gminy Choceń to:

- **Wodociąg grupowy Choceń** – ze stacją uzdatniania wody w Śmiłowicach. Ujęcie składa się z trzech studni głębinowych o zasobach w kategorii „B”; $Q = 36 \text{ m}^3\text{h}$ zatwierdzonych Decyzją Urzędu Wojewódzkiego we Włocławku OS-8530-20/89 z dnia 26.04.1989 r. ujęcie wody objęte jest pozwoleniem wodno - prawnym wydanym przez Starostę Włocławskiego z 14 marca 2014 r., znak OŚB.6341.7.2014 obowiązującym do 14 marca 2024 r.

- **Wodociąg grupowy Śmiłowice** – ze stacją uzdatniania wody w Śmiłowicach. Ujęcie składa się z sześciu studni głębinowych o zasobach w kategorii „B”; $Q = 105 \text{ m}^3\text{h}$ zatwierdzonych Decyzją Urzędu Wojewódzkiego we Włocławku GT-II-8530/36/80 z dn. 5.11.1980 r. ujęcie wody objęte jest pozwoleniem wodno - prawnym wydanym przez Starostę Włocławskiego z dnia 14 marca 2014 r., znak OŚB.6341.8.2014 obowiązującym do 02.01.2024 r.

Ilość podłączeń wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych wynosiła na koniec 2019 r. 1238 sztuk. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do

zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających jakości a także ze względu na ochronę zasobów wodnych dla eksploatowanych na terenie gminy ujęć wody mogą być ustanowione strefy ochronne ujęć wody. Istniejące ujęcia wody mają wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej 8-9 m od studni. Strefy ochrony pośredniej, dzielą się na wewnętrzną (tzw. ścisłej ochrony), którą wyznacza izochora 30-dniowego dopływu wody do ujęcia oraz zewnętrzna, którą wyznacza izochora 25-letniego dopływu wody do ujęcia. W ostatnich latach ze względu na niesprzyjające warunki klimatyczne (zbyt małe opady w ciągu roku i powtarzająca się susza) gmina boryka się z niedoborem wody, a więc nie posiada wystarczających zasobów wodnych dla zaopatrzenia w wodę odbiorców w ich granicach administracyjnych. W związku z powyższym niezbędna jest budowa nowego ujęcia wodociągowego dla uzyskania jakości wody dostarczanej odbiorcom zgodnej z przepisami krajowymi i UE, zapewnienie ciągłości i dostępności usług zaopatrzenia w wodę.

Gospodarka ściekowa

Pozytywnym elementem zmian w zakresie gospodarki ściekowej na terenie Gminy Chocień jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz funkcjonowanie oczyszczalni przydomowych. Jednym ze sposobów rozwiązania problemu zanieczyszczeń dopływających do wód stanowiących źródła obszarowe, powstające głównie w wyniku rolniczego użytkowania gruntów, spływów z ciągów komunikacyjnych i terenów zainwestowanych jest wyznaczenie tzw. aglomeracji, obejmujących obszary kwalifikujące się do budowy systemu kanalizacji. Aglomeracja Chocień została wyznaczona Uchwałą nr XIV/298/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 listopada 2015 r. Jej równoważna liczba mieszkańców wynosi 6 076 RLM. W aglomeracji zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków w miejscowości Chocień, której obszar obejmuje miejscowości: Chocień, Czerniewice, Wilkowiczki, Wilkowice, Borzymie, Jarantowice, Śmiłowice, położone w gminie Chocień. Na obszarze aglomeracji funkcjonuje sieć kanalizacyjna o długości 72 km zakończona mechaniczno-biologiczną oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w Choceniu, na działce nr. geod 1/1. Współrzędne geograficzne punktu zrzutu oczyszczonych ścieków - dł. E 52.48573654, szer. N 19.01191754. Współrzędne geograficzne oczyszczalni ścieków - dł. E 52.48561035, szer. N 19.01197114. Średnia przepustowość hydrauliczna oczyszczalni wynosi 320 m³/d a maksymalna 390 m³ /d. Projektowana wydajność oczyszczalni ścieków wynosi 2925 RLM i wyliczona została wg średnich wartości BZT5 i średnich dobowych dopływów ścieków, w wyniku czego różni się znacznie od równoważnej liczny mieszkańców wyliczanej

metodą $1Mk = 1 RLM$, która przyjmuje wartość 5906 RLM. Dla oczyszczalni ścieków w Choceniu Starosta Włocławski dnia 15.01.2015 r. – znak OŚB.6341.61.2014 wydał Decyzję (pozwolenie wodno - prawne) ważne do 31.12.2024 roku na odprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych do rowu melioracyjnego (mającego ujście do jeziora Borzymowskiego) z oczyszczalni po uprzednim oczyszczeniu w ilości: $Q_{max.h} = 18,0 m^3/d$, $Q_{\text{śr. dobowe}} = 320,0 m^3/d$, $Q_{\text{max. roczne}} = 142350,0 m^3/r$ Zgodnie z pozwoleniem wodno - prawnym, Gmina Choceń przeprowadza badania ścieków oczyszczonych i są one zgodne z narzuconymi normami. Parametry spełniają wymagania Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Przepustowość Oczyszczalni ścieków w Choceniu wyrażona w RLM jest mniejsza niż Równoważna Liczba Mieszkańców Aglomeracji Choceń, jednak Oczyszczalnia Ścieków spełnia wymagania pozwolenia wodno-prawnego. Przy 91 % skanalizowaniu aglomeracji średnie obciążenie oczyszczalni wynosi 267 m³/d przy maksymalnym 320 m³/d. Średniodobowe obciążenie oczyszczalni ścieków, ściekami dowożonymi przez wozy asenizacyjne wynosi 5,5 m³/d. Docelowo gmina planuje przeprowadzić modernizację oczyszczalni ścieków w celu zwiększenia przepustowości do 600 m³/d. Obecnie do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest ok 5959 mieszkańców. Obszar i granice aglomeracji kanalizacyjnej do uwzględnienia w KPOŚK wyznaczono uwzględniając zasięg sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych zakończonych oczyszczalniami ścieków komunalnych, zwanych dalej „systemem kanalizacji zbiorczej”, przy czym do tej samej aglomeracji należą tereny obsługiwane przez sieć kanalizacyjną oraz tereny, na których planuje się budowę takiej sieci, wyznaczone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego lub wieloletnich planach rozwoju i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych.

Na pozostałym obszarze Gminy Choceń gospodarka ściekowa została uregulowana poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Przydomowa oczyszczalnia ścieków to ekologiczne urządzenie do domów, położonych w gminach o rozproszonej zabudowie, w których poprowadzenie sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalne. Do jej budowy właściciele zachęciło długoletnie i niemal bezobsługowe korzystanie z urządzenia, roczne koszty użytkowania kształtujące się na bardzo niskim poziomie 100-400 zł i co jeszcze ważniejsze, wyjątkowo krótki okres zwrotu inwestycji, średnio po trzech latach. Zasada działania takiej oczyszczalni polega na wzbudzeniu wewnątrz instalacji intensywne, ale naturalne procesy biologiczne, rozkładające ścieki bytowe na proste i nieszkodliwe dla środowiska naturalnego związki mineralne, które można odprowadzać do gruntu, rowu

melioracyjnego, albo rzeki, bez narażania ich na skażenie. We wszystkich rodzajach przydomowych oczyszczalni najpierw następuje etap beztlenowego, a potem etap tlenowego oczyszczania ścieków. Obecnie przy dofinansowaniu z Unii Europejskiej zostało wybudowanych 386 przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina kontynuuje na bieżąco budowę biologicznych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Budowa kanalizacji sanitarnej i przydomowych oczyszczalni ścieków spowodowała szereg pozytywnych efektów m.in.: uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy, poprawę jakości wód jezior, rzek oraz wód gruntowych, poprawę warunków życia mieszkańców, zwiększenie atrakcyjności gminy pod względem turystycznym, zwiększenie atrakcyjności terenów dla potencjalnych inwestorów.

3.3 GOSPODARKA ODPADAMI

Zorganizowany system usuwania stałych odpadów komunalnych funkcjonował w gminie od 1997 roku. Wówczas władze samorządowe Gminy Choceń, zorganizowały stały i systematyczny odbiór odpadów komunalnych z poszczególnych miejscowości. Przyjęty system usuwania odpadów dostosowany został do aktualnej sytuacji infrastrukturalnej gminy i opierał się na stosowaniu do gromadzenia odpadów pojemniki, które mieszkańcy mogli nabywać od Gminy Choceń. Wypełnione odpadami pojemniki były wynoszone przez właścicieli posesji w wyznaczone dni, do wyznaczonych tras komunikacyjnych, a następnie zabierane przez firmę upoważnioną do zbierania i transportu odpadów na obszarze Gminy Choceń. Do roku 2012 Gmina Choceń posiadała własne, urządzone składowisko odpadów stałych w Niemojewie. Znowelizowana ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w 2012 r. zobligowała gminy do wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Od 2013 powstające na terenie gminy odpady są wywożone przez wyspecjalizowaną firmę, do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Machnaczu. W 2014 roku Gmina wszczęła procedurę dotyczącą rekultywacji składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Niemojewo gmina Choceń.

Główne zadania rekultywacji składowiska sprowadziły się do następujących działań:

- **Rekultywacja techniczna** obejmująca ukształtowanie bryły składowiska poprzez nadanie określonego nachylenia skarpom, wyprofilowanie warstw rekultywacyjnych i wierzchowiny składowiska oraz zabudowie podziemnej infrastruktury technicznej.
- **Rekultywacja biologiczna** obejmująca zabezpieczenie stateczności zboczy i wierzchowiny składowiska, poprzez zabudowę biologiczną, roślinnością. Stworzenie warunków siedliskowych dla roślin oraz odtworzenie gleby metodami agrotechnicznymi.

- **Mała architektura**, którą stanowią ścieżka edukacyjna, tablice informacyjne ustawione wzdłuż ścieżki edukacyjnej, komunikacja na wierzchołkach składowiska oraz zieleń.

Wykonany zakres robót pozwolił na zmianę sposobu użytkowania terenu składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne na:

- cele przyrodnicze

- powstrzymanie degradacji środowiska wodno-gruntowego

- eliminacja ujemnego wpływu całego terenu zajętego pod składowisko w zakresie równowagi krajobrazu

- osiągnięcie efektu spójności obiektu z otoczeniem

W 2013 roku gmina utworzyła Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który znajduje się na placu manewrowym zamkniętego składowiska na działce nr 72 w miejscowości Niemojewo, obręb geodezyjny Niemojewo. Teren pod PSZOK jest utwardzony, wyposażony w odpowiednią ilość kontenerów i pojemników, posiada również pomieszczenie socjalne dla pracownika obsługującego PSZOK. Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych powstał w możliwie najdogodniejszym logistycznie punkcie gminy, tak by wszyscy mieszkańcy z sołectw położonych w najdalszej odległości mieli do niego zbliżone odległości. Pod uwagę przy powstawaniu PSZOK-u wzięto również względy ekonomiczne, dlatego też wykorzystano plac manewrowy przy zamkniętym składowisku wraz z całą jego infrastrukturą (boksy). Punkt selektywnej zbiórki znajduje się na terenie zamkniętym, ogrodzonym, uniemożliwiającym dostęp osobom postronnym. Odpady komunalne (zużyte baterie i akumulatory, folie i worki po nawozach sztucznych, popiół, farby i lakiery) gromadzone są w zadaszonych, szczelnych kontenerach, eliminujących możliwość wycieku bądź emisji związków złoonych oraz rozwiewanie odpadów. Meble, gruz i inne odpady wielkogabarytowe magazynowane są pod wiatą na utwardzonym podłożu. W przypadku odpadów niebezpiecznych i płynnych, są one gromadzone w przystosowanych do tego kontenerach. Odpady płynne (farby i lakiery) są dostarczane do punktu w zamkniętych pojemnikach.

W 2019 r. na terenie Gminy Choceń zebrano 2158,83 ton odpadów, w tym 1747,78 ton odpadów z gospodarstw domowych. Na terenie Gminy Choceń najwięcej odpadów powstaje z gospodarstw domowych. Znacznie mniejszy udział stanowią odpady wielkogabarytowe, odpady z ogrodów i parków oraz odpady niebezpieczne wytwarzane w grupie odpadów komunalnych.

3.4 POZOSTAŁA INFRASTRUKTURA

Zasilanie energią elektryczną Gminy Choceń odbywa się z głównych punktów zasilania (GPZ110/15 kV) zlokalizowanych na terenie sąsiednich gmin:

- GPZ 110/15 kV Lubień Kujawski z dwoma transformatorami o mocy 28 MW -podstawowe źródło zasilania gminy w energię elektryczną,
- GPZ 110/15 kV Lubraniec z jednym transformatorem o mocy 14 MW (bez rezerwy),
- Rozdzielnia sieciowa 15 kV w miejscowości Kruszyn - zasilanie z GPZ Włocławek Wschód lub GPZ Lubraniec.

Obecna sieć zasilająca i rozdzielcza średniego napięcia pracuje na napięciu 15 kV. Pod względem konfiguracji ma układ linii magistralnych z możliwością drugostronnego zasilania. Natomiast pod kątem charakteru wykonania są to linie napowietrzne.

Przez teren gminy przebiegają następujące linie terenowe - magistralne, napowietrzne:

- GPZ Lubraniec - Kłobias - Śmiłowice - GPZ Lubień Kujawski AFL – 70,
- GPZ Lubraniec - Grójec - Boniewo - Borzymie - GPZ Lubień Kujawski AFL – 70,
- Rozdzielnia sieciowa w Kruszynie do Śmiłowic AFL – 50.

Sieć rozdzielczą 15 kV stanowią odchodzące promieniowo od linii magistralnych jako odgałęzienia, linie napowietrzne AFL-35 i 25 mm² do stacji transformatorowych 15/0,4 kV napowietrznych, słupowych. Obecnie wszystkie stacje są zasilane jednostronnie. Stan techniczny sieci rozdzielczej 15 kV w swojej masie jest zróżnicowany. Istnieje konieczność modernizacji linii energetycznych średniego napięcia oraz ich rozbudowa związana z rozwojem gminy.

Zaopatrzenie w ciepło

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła i kotłowniach zakładowych. Urządzenia te opalane głównie węglem emitują do atmosfery SO₂, NO₂ i CO₂ w ilościach, które dla pojedynczego źródła ciepła wydają się małe, ale są bardzo uciążliwe ze względu na bezpośredniość oddziaływania.

Zaopatrzenie w gaz

Zgodnie z „Koncepcją programową gazyfikacji” Gminy Choceń istnieje możliwość gazyfikacji gazem ziemnym wysokometanowym. Źródłem zasilania będzie projektowany gazociąg DN 150 relacji Choceń – Lubień Kujawski jako odgałęzienie od istniejącego gazociągu DN 500 Gustorzyn – Gostynin, który przebiega przez północny obszar Gminy Choceń.

Na terenie gminy coraz bardziej rozwija się gospodarka gazem bezprzewodowym, który używany jest w gospodarstwach domowych. W ramach walki ze smogiem wielu mieszkańców gminy korzysta z dotacji na wymianę starego pieca węglowego na nowy, ekologiczny. Warunkiem uzyskania dofinansowania jest likwidacja pieca węglowego i zakup proekologicznego urządzenia grzewczego. Dofinansowanie do pieca może obejmować kotły gazowe, kotły na biomasę czy urządzenia korzystające z odnawialnych źródeł energii.

Odnawialne źródła energii

Gmina duży nacisk kładzie na odnawialne źródła energii wykorzystując panele (ogniwa) fotowoltaiczne do zamiany energii słonecznej w energię elektryczną. Fotowoltaika to nie tylko korzyści dla środowiska, ale także dla kieszeni użytkowników. Panele słoneczne to doskonała inwestycja dla osób, które chcą oszczędzić na rachunkach za prąd. Właściwie dobrana instalacja pozwala zredukować w bilansie rocznym rachunki za energię. Pozostaną jedynie koszty samej opłaty abonamentowej. Efekt ekologiczny instalacji przyczynia się do ochrony środowiska. Dzięki dofinansowaniu ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 Oś priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna na terenie Gminy Choceń powstało 105 instalacji fotowoltaicznych oraz jeden kolektor słoneczny.

3.5 ZASOBY MIESZKANIOWE

Zdecydowaną większość zabudowań na terenie gminy stanowią budynki jednorodzinne. Występuje również kilka skupisk budynków wielorodzinnych. Budownictwo wielorodzinne obejmuje głównie budynki Spółdzielni Mieszkaniowej Jarantowice, Spółdzielni Mieszkaniowej w Olganowie oraz Wspólnoty Mieszkaniowej Wilkowiczki i Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. Sikorskiego 3, 5, 7 w Choceniu.

Baza mieszkaniowa na terenie Gminy Choceń wzrasta powoli. W 2014 r. było w gminie 2 519 mieszkań o ogólnej powierzchni użytkowej 202 464 m² i 9 632 izbach. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 80,4 m² (tabela 8). W ciągu kolejnych lat przybyło tylko 73 mieszkań. Bardzo wolno zwiększa się również przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania. W 2014 roku wynosiła ona 80,4 m² powierzchni użytkowej, a w 2018 roku – 81,4 m² i była niższa niż średnia dla powiatu włocławskiego (83,5 m²) oraz jednocześnie, wyższa od średniej dla całego województwa kujawsko - pomorskiego (69,4 m²). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę również się zwiększyła z 25,3 m² w 2014 roku do 26,5 m² w roku 2018. Wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkania na

1 osobę jest więc niewiele niższy od średniej powiatowej (25,4 m²) i wyższy od średniej wojewódzkiej (21,1 m²). Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe Gminy Choceń w latach 2015 - 2019

Zasoby mieszkaniowe	2014	2015	2016	2017	2018
Mieszkania (szt.)	2519	2528	2539	2553	2592
Izby (szt.)	9632	9679	9746	9823	9982
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	202464	203515	205181	207111	210888
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	80,4	80,5	80,8	81,1	81,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	25,3	25,4	25,6	25,8	26,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczbę oddanych mieszkań na terenie Gminy Choceń przedstawiają dane zawarte w tabeli 9.

Tabela 9. Mieszkania i izby oddane do użytkowania

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Mieszkania ogółem	13	11	11	15	40
Izby ogółem	70	61	67	81	164
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania ogółem m ²	1830	1397	1666	1997	2772

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z zestawienia zasobów mieszkaniowych i izb oddanych do użytku daje się zauważyć znaczny stopień wzrostu budownictwa mieszkaniowego na obszarze gminy. Potwierdzeniem tego jest tylko 13 obiektów mieszkalnych oddanych w 2014 roku, natomiast w roku 2018 aż 40. Stopień wyposażenia budynków w instalacje techniczno-sanitarne jest dobry. Większość mieszkań posiada dostęp do podstawowych instalacji, tj. wodociągu, kanalizacji oraz centralnego ogrzewania.

Zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspakajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych dla mieszkańców o niskich dochodach. W skład mieszkaniowego zasobu gminy w 2018 roku wchodziło 18 lokali mieszkalnych o powierzchni użytkowej 717,00 m². Gmina Choceń nie posiadała mieszkań socjalnych. Stan zasobu mieszkaniowego gminy Choceń ulega zmianom: zmniejszeniu poprzez wykup lokali oraz zwiększeniu w wyniku pozyskiwania lokali poprzez adaptację pomieszczeń.

W 2018 r. dokonano uroczystego otwarcia pierwszego bloku przy ul. Czerniewickiej w Choceniu wybudowanego przez Rypińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, którego Gmina Choceń jest udziałowcem. Budynek ma 3 kondygnacje i liczy 21 mieszkań. Mieszkania zostały wybudowane do stanu deweloperskiego. W budynku są 3 mieszkania 1-pokojowe, 6 mieszkań 2-pokojowych oraz 12 mieszkań 3-pokojowych. Lokale są przestronne z balkonami o powierzchni od 31 m² do 65 m². Obecnie trwają prace związane z wybudowaniem drugiego bloku mieszkalnego.

4. SFERA SPOŁECZNA

4.1 EDUKACJA

Szczególnie istotną rolę w polskim systemie oświaty pełnią gminy, będące organami prowadzącymi dla przedszkoli i szkół podstawowych. Jednostki samorządu terytorialnego są odpowiedzialne m.in. za utrzymanie i wyposażenie szkół, za ustalanie sieci szkolnej, za organizację dowozów, za ustalanie liczebności oddziałów szkolnych, za wypłacanie wynagrodzeń nauczycielom i innym pracownikom, za politykę kadrową w lokalnej oświacie, a także za organizację i upowszechnianie edukacji przedszkolnej.

W Gminie Choceń działają liczne placówki oświatowe: żłobek, przedszkola niepubliczne, przedszkole samorządowe, szkoły podstawowe oraz szkoły średnie (dla tych ostatnich organem prowadzącym jest Towarzystwo Edukacji, Promocji i Kultury Gminy Choceń).

Gmina Choceń jest organem prowadzącym dla następujących placówek szkolnych:

1. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Choceniu w skład zespołu wchodzi
  - Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Choceniu
  - Przedszkole Samorządowe w Choceniu
  - Gimnazjum im. Jana Pawła II w Choceniu do 31 sierpnia 2019 r.
2. Szkoła Podstawowa w Wilkowicach wraz z oddziałem zerowym
3. Szkoła Podstawowa w Śmiłowicach.

Tabela 10. Liczba dzieci w poszczególnych szkołach na terenie Gminy

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Choceniu	250	266	267	320	358
Gimnazjum im. Jana Pawła II w Choceniu	224	224	222	158	76
Szkoła Podstawowa w Śmiłowicach	65	66	65	78	88
Szkoła Podstawowa w Wilkowicach	167	187	170	188	205
Razem	706	743	724	744	727

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

W szkołach prowadzonych przez gminę pobiera naukę ponad 700 uczniów w około 40 oddziałach. Liczba dzieci w poszczególnych placówkach jest bardzo zróżnicowana. Związane jest to z wygaszaniem gimnazjów.

Tabela 11. Liczba oddziałów w poszczególnych szkołach na terenie Gminy

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Choceniu	13	13	13	15	17
Gimnazjum im. Jana Pawła II w Choceniu	11	11	10	7	3
Szkoła Podstawowa w Śmiłowicach	6	6	6	7	8
Szkoła Podstawowa w Wilkowicach	9	10	9	11	11
Razem	39	40	38	40	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Ponadto poza wyżej wymienionymi placówkami od 2019 r. na terenie gminy funkcjonuje Żłobek „Pomponik” w Choceniu dla którego organem prowadzącym jest Gmina Chocień. Żłobek przeznaczony jest dla dzieci od 20 tygodnia do 3 lat. Obecnie do żłobka uczęszcza 25 dzieci. Na terenie gminy funkcjonują również 3 niepubliczne przedszkola:

- Niepubliczne Przedszkole "Miś" w Czerniewicach,

- Przedszkole Niepubliczne w Choceniu,
- Przedszkole Prywatne Śmiłowice.

Przedszkola i żłobek zapewniają opiekę nad najmłodszymi mieszkańcami, umożliwiając rodzicom, zwłaszcza młodym mamom powrót na rynek pracy.

Sieć przedszkolna obejmuje oddziały zerowe jakie mieszczą się przy Szkole Podstawowej w Wilkowicach oraz przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Choceniu na terenie Gminy Choceń. Ponadto w Gminie funkcjonują Społeczne Liceum Ogólnokształcące im. Kard. Stefana Wyszyńskiego, Społeczne Zaoczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Choceniu oraz Społeczna Branżowa Szkoła I Stopnia im. Adama Mickiewicza w Choceniu. Wymienione szkoły średnie prowadzone są przez Towarzystwo Edukacji, Promocji i Kultury Gminy Choceń. Na koniec grudnia 2019 roku w Społecznym Liceum Ogólnokształcącym im. Kard. Stefana Wyszyńskiego uczęszczało 77 uczniów, w Społecznym Zaocznym Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Choceniu kształciło się 65 uczniów a w Społecznej Branżowej Szkole I Stopnia im. Adama Mickiewicza w Choceniu 81 uczniów.

Stan techniczny budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych uznać należy za dobry, co jest efektem stałych, znacznych nakładów finansowych czynionych od kilku lat na poprawę stanu technicznego i optymalizacji kosztów eksploatacji. Gmina Choceń posiada 3 przyszkolne place zabaw oraz 2 hale sportowe, boiska sportowe, w których uczące się dzieci i młodzież mogą odbywać zajęcia sportowo gimnastyczne. Ponadto nieustannie podejmowane są działania mające na celu dalszą poprawę bazy lokalowej gminnej oświaty, a także doposażenie szkół w sprzęt i pomoce dydaktyczne. Placówki szkolne znajdujące się na terenie gminy wyposażone są w pracownie komputerowe, a także w infrastrukturę niezbędną do uprawiania sportów i rekreacji. Szkoły podstawowe i szkoły średnie umożliwiają dzieciom i młodzieży zdobycie i rozwój podstawowej wiedzy, a także przygotowują do podjęcia pracy zawodowej bądź rozpoczęcia studiów.

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, czyli tak zwany współczynnik skolaryzacji (brutto) w okresie 2014-2018 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 12. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Szkoły podstawowe	92,78	84,09	87,55	84,05	84,43

Gimnazja	88,84	94,92	101,39	112,86	115,15
----------	-------	-------	--------	--------	--------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2014-2018 współczynnik skolaryzacji dla szkolnictwa podstawowego na terenie Gminy Chocień wykazał wartość mniejszą niż 100, co oznacza, że mieszkańcy Gminy Chocień uczęszczają też do innych szkół podstawowych niż do tych, które znajdują się na terenie ich gminy. Dla gimnazjum wartości wskaźnika w latach 2014-2018 wykazywał wartość powyżej 100 co prawdopodobnie wynika z faktu, że do szkół na terenie gminy uczęszczają dzieci i młodzież z sąsiednich gmin.

4.2 POMOC SPOŁECZNA

Podstawowym zadaniem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom wyjścia z trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie pokonać samodzielnie. Polega ona w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Na szczeblu gminnym zadania te wykonują gminne lub miejskie ośrodki pomocy społecznej.

W Gminie Chocień działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jest on jednostką organizacyjną podległą bezpośrednio Wójtowi Gminy Chocień. Realizuje zadania zlecone i własne gminy w zakresie pomocy społecznej. Siedziba GOPS znajduje się przy ulicy Sikorskiego 8. Obecnie w GOPS zatrudnionych jest 12 pracowników na stanowiskach: kierownik, 3 pracowników socjalnych, asystent rodziny, 4 pracowników administracyjnych, 3 opiekunki i sprzątaczką.

Przedmiotem jego działania jest niesienie osobom i rodzinom pomocy społecznej, która ma umożliwić im przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej. Zadania Ośrodka to m.in.: przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, udzielanie zasiłku na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzeń losowych, udzielanie schronienia lub posiłku i ubrania osobom bezdomnym oraz realizowanie rządowych programów pomocy społecznej.

Tabela 13. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w okresie 2014-2018

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	1508	1479	1329	1176	1042
Procentowy udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej do ludności ogółem gminy	18,83%	18,45%	16,59%	14,66%	13,09%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że z roku na rok maleje liczba osób korzystających z pomocy społecznej (ok. 45 % w 2018 r. w porównaniu do 2014). Tym samym procentowy udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej do ludności ogółem gminy również zmalał o 5,74 % w analizowanym okresie.

W tabeli poniżej przedstawiono wydatki związane z pomocą społeczną. Można zaobserwować jak wzrasta wysokość wydatków na pomoc społeczną w budżecie Gminy Choceń na przestrzeni ostatnich pięciu lat. Wyraźnie zauważa się tendencję wzrostową w poziomie tych wydatków. W porównaniu do 2014 r. wysokość wydatków na pomoc społeczną w 2018 r. wzrosła o 9 415 737,10 zł, czyli aż ok.274 %. Tak wysoki wzrost środków przeznaczonych na pomoc społeczną spowodowany jest przesunięciem świadczeń rodzinnych do pomocy społecznej oraz wprowadzenie nowego świadczenia tj. świadczenie wychowawcze tzw. 500+. Tendencję taką można zauważyć w wielu gminach w całej Polsce. W ostatnich latach bowiem wydatki na pomoc społeczną stały się drugą (po oświacie i wychowaniu) kategorią finansowania w budżetach gmin.

Tabela 14. Wydatki ogółem gminy na pomoc społeczną w okresie 2014-2018

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Wydatki ogółem na pomoc społeczną	3 426 697,64	3 375 897,32	10 839 221,51	13 081 793,35	12 842 434,74
Wydatki finansowane z dotacji celowych	2 845 247,62	2 663 296,44	9 948 949,06	12 102 894,74	11 844 605,39
Wydatki finansowane z środków własnych gminy	503 517,33	712 600,88	936549,20	961 276,53	997 828,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Szczegółowy wykaz świadczeń społecznych przyznanych w latach 2014-2018 przez GOPS w Choceniu w ramach zadań przedstawia tabela poniżej. Największa kwota świadczeń została przyznana w formie świadczenia wychowawczego tzw. 500+. Duży udział w wydatkowaniu środków przypada również na świadczenia rodzinne. Dopiero na trzecim miejscu klasyfikują się zasiłki okresowe. Zaznaczyć należy tendencję spadkową w wydatkowaniu środków na zasiłki okresowe. Prawdopodobnie jest to związane z malejącą liczbą osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

Tabela 15. Wysokość świadczeń społecznych w latach 2014-2018 w ramach zadań z największym wydatkowaniem

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Świadczenie wychowawcze 500+	-	-	4 375 460,80	5 830 781,99	5 438 455,07
Świadczenia rodzinne	2 777 850,04	2 911 730,58	2 561 591,84	3 534 278,94	3 660 515,88
Zasiłki okresowe	1 981 107,71	1 992 313,66	1 991 933,57	1 690 093,00	1 328 970,94
Zasiłki stałe	201 872,00	205 697,89	230 585,49	237 296,00	260 847,48
Dożywianie	280 000,00	370 000,00	370 000,00	370 000,00	304 403,00
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne	20 756,95	12 804,38	14 020,00	77 971,00	161 384,09
Stypendia i pomoc materialna dla uczniów	420 535,50	409 875,00	392 270,90	338 942,40	296 645,60
Opłata za pobyt w DPS	275 791,45	328 329,23	350 318,06	317 839,47	362 473,87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej mogą ubiegać się i otrzymywać zarówno świadczenia pieniężne jak i niepieniężne.

Dla Gminy Chocień funkcjonują następujące ośrodki wsparcia dla osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej:

Punkt Poradnictwa Specjalistycznego dla osób i rodzin będących ofiarami przemocy lub znajdujących się w innej sytuacji kryzysowej działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku – zapewnia ofiarom bezpieczeństwo, dostarcza wsparcia

emocjonalnego, przywraca równowagę psychiczną, pomaga nawiązać kontakt z innymi placówkami wyznaczonymi do niesienia pomocy.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – podejmuje działania, które mają na celu orzekanie o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązkowego leczenia w zakładzie lecznictwa odwykowego. Komisja prowadzi pogadanki ostrzegawcze, w celu poznania sytuacji rodzinnej uzależnionego, przeprowadza wywiady środowiskowe, zarządza badania diagnostyczne osoby uzależnionej oraz kieruje wnioski do sądu o zastosowanie obowiązku leczenia zamkniętego w zakładach odwykowych. Członkowie Komisji powiadamiają rodziny o możliwości pozyskania pomocy jak również informują organy o popełnieniu przestępstwa.

Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i współuzależnionych w Choceniu – dyżury terapeuty.

4.3 OCHRONA ZDROWOTNA

Podstawowa opieka zdrowotna jest świadczona na terenie Gminy Chocień przez lekarzy rodzinnych a także przez pielęgniarki i położne środowiskowo-rodzinne.

Na terenie gminy funkcjonują następujące przychodnie medyczne:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Przychodnia Lekarska „GALMED” Jerzy i Elżbieta Galant, ul. Czerniewicka 2, 87-850 Chocień.
- Zakład Opieki Zdrowotnej. Przychodnia Lekarska „Pro-Med” Elżbieta Buczyńska, Chocień ul. Piastowska 1/3.
- Zakład Opieki Zdrowotnej. Przychodnia Lekarska „MEDYK” w Czerniewicach, ul. Kowalska 8, 87-850 Chocień.
- Zakład Opieki Zdrowotnej. Prywatny Ośrodek Terapii Uzależnień „OAZA” s.c., Ługowiska 1, 87-850 Chocień.

Wymienione placówki zapewniają podstawową opiekę zdrowotną. Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są dwa prywatne gabinety stomatologiczne w miejscowości Chocień i Czerniewice. Problemem mieszkańców gminy jest natomiast dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej. W związku z tym mieszkańcy są zmuszeni korzystać z usług specjalistycznych przychodni i szpitali położonych we Włocławku, Toruniu i Bydgoszczy.

Na terenie gminy funkcjonują 3 apteki, które zapewniają mieszkańcom dostęp do środków farmaceutycznych:

- Apteka „Pod Kasztanem” w Choceniu ul. Sikorskiego 11, 87-850 Chocień.
- Apteka „PlusFarm” w Choceniu ul. Sikorskiego 15, 87-850 Chocień.

- Apteka „Witaminka” w Czerniewicach ul. Wiejska 38, 87-850 Choceń.

4.4 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy Choceń należy rozpatrywać w kilku aspektach, a mianowicie:

- bezpieczeństwo przeciwpożarowe,
- bezpieczeństwo przeciwpowodziowe,
- zagrożenia związane z przestępczością,
- zagrożenie biologiczne,
- zagrożenia związane z toksycznymi środkami przemysłowymi,

Bezpieczeństwo przeciwpożarowe

Zabezpieczenie gminy pod względem przeciwpożarowym można uznać za wystarczające. Na terenie gminy działa 7 jednostek ochotniczych straży pożarnych. Odległość najdalej położonych miejscowości od siedziby OSP nie przekracza 10 km. Poniżej wykaz jednostek OSP na terenie Gminy Choceń:

Tabela 16. Wykaz jednostek OSP

Nazwa jednostki/typ	Liczba druhów	Liczba wyjazdów na akcje w 2019	Ilość pojazdów
OSP Choceń, jednostka typu S włączona do KSR-G	26	86	3
OSP Czerniewice, jednostka typu S włączona do KSR-G	60	49	2
OSP Nakonowo Stare, jednostka typu S włączona do KSR-G	32	24	1
OSP Śmiłowice, jednostka typu S włączona do KSR-G	87	61	1
OSP Szczutkowo, jednostka typu S	26	6	2
OSP Wichrowice, jednostka typu S	22	1	1
OSP Wilkowice, jednostka typu S	18	3	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe

Gmina Choceń nie znajduje się na terenie objętym planami przeciwpowodziowymi i nie ma zagrożenia powodziowego.

Zagrożenia związane z przestępczością

Gmina Choceń znajduje się w rewirze działania Posterunku Policji w Choceniu. Rewir ten obejmuje 2 jednostki samorządu terytorialnego: Gminę Choceń i Gminę Boniewo. Posterunek jest usytuowany w miejscowości Choceń. Jego odległość do najdalej położonych miejscowości gminy nie przekracza 15 km.

Mieszkańcy gminy mogą oczekiwać od dzielnicowych pomocy w następujących sprawach:

- Rozwiązywanie konfliktów sąsiedzkich,
- Podstawowe poradnictwo prawne,
- Udzielanie pomocy ofiarom przestępstw,
- Udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- Rozwiązywanie problemów rodzinnych o podłożu patologicznym (alkoholizm, narkomania),
- Pomoc nieletnim zagrożonym demoralizacją,
- Inspirowanie najskuteczniejszych metod technicznych zabezpieczenia mienia,
- Przeciwdziałanie zjawiskom sprzyjającym popełnieniu przestępstw i wykroczeń.

Zgodnie ze statystykami policji gmina nie odbiega poziomem bezpieczeństwa związanym z zagrożeniami przestępczością od gmin wiejskich w tym rejonie.

Zagrożenie biologiczne

Na terenie Gminy Choceń nie występują szczególne rodzaje i obszary zagrożeń epidemicznych, nie mniej jednak w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych (susza, huragan), istotne znaczenie dla uniknięcia ewentualnych zagrożeń w tym zakresie jest zapewnienie ludności awaryjnych źródeł wody zdatnej do picia i na potrzeby gospodarcze. Przy braku bowiem wystarczających ilości źródeł awaryjnego zaopatrzenia ludności w wodę, może dojść do realnego zagrożenia epidemicznego w postaci zbiorowych zatruc pokarmowych wywołanych chorobami brudnych rąk, aż do wystąpienia chorób, których zwalczanie regulują międzynarodowe przepisy zdrowotne (sepsa, gruźlica).

Zagrożenia związane z toksycznymi środkami przemysłowymi

Na terenie Gminy Choceń zagrożenie toksycznymi środkami przemysłowymi jest minimalne. Jedyne niebezpieczeństwa w tym zakresie to znajdująca się w Choceniu stacja paliw.

4.5 STOWARZYSZENIA I INNE ORGANIZACJE

Gmina Choceń dąży do efektywnego wykorzystania społecznej aktywności w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy, na co składa się realizacja następujących celów:

- rozwój partnerskiej współpracy pomiędzy samorządem, a sektorem organizacji pozarządowych,
- poprawą jakości życia mieszkańców poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych,
- włączenie zainteresowanych organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego do realizacji programów służących rozwojowi gminy,
- wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy.

Wszelkie działania temu służące powinny być podejmowane w ramach spójnego systemu, którym koordynuje jedna instytucja – jednostka administracji samorządowej, a jej równorzędnymi partnerami są organizacje pozarządowe, stowarzyszenia itp. Na terenie Gminy Choceń działają następujące organizacje pozarządowe:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dorzecza Zgłowiączki – jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, działającym w partnerstwie. Zawiązane przez przedstawicieli trzech sektorów z terenu gmin Baruchowo, Boniewo, Brześć Kujawski, Choceń, Chodecz, Fabianki, Izbica Kujawska, Kowal, Miasto Kowal, Lubień Kujawski, Lubanie, Lubraniec i Włocławek przyjęło osobowość prawną w formie Stowarzyszenia. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dorzecza Zgłowiączki, powstało w 2007 r. na mocy przepisów ustawy Prawo o stowarzyszeniach i z tego tytułu posiada osobowość prawną. Obszar Stowarzyszenia LGD Dorzecza Zgłowiączki znajduje się w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Siedziba Stowarzyszenia mieści się w Choceniu, na ulicy Sikorskiego 12. Swoim zasięgiem obejmuje cały powiat włocławski tj. 13 jednostek samorządowych (w tym 437 wsi i 274 sołectwa).

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dorzecza Zgłowiączki spełnia szereg wymagań stawianych w procesie starania się o uzyskanie pomocy finansowej ze środków unijnych w zakresie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju obszarów wiejskich. Na całym obszarze działania Stowarzyszenia LGD, za jego pośrednictwem możliwa jest realizacja operacji w ramach funduszy PROW i RPO (EFS i EFRR). O dofinansowanie ubiegają się zarówno jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia oraz przedsiębiorcy.

Towarzystwo Kultury, Edukacji i Promocji gminy Choceń zawiązało swoją działalność 18 stycznia 2002 roku i dzięki społecznej aktywności jego członków, na terenie wiejskiej gminy Choceń utworzono Społeczne Liceum Ogólnokształcące na prawach szkoły publicznej,

którego patronem został Kardynał Stefan Wyszyński. Młodzież rozpoczęła naukę w nowej szkole 02 września 2002 roku. Następnie w 2003 roku została utworzona Społeczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa, która została przekształcona z mocy prawa w Społeczną Branżową Szkołę I Stopnia. Jej patronem jest Adam Mickiewicz. Natomiast w 2006 roku powstało Społeczne Wieczorowe Liceum Ogólnokształcące, na miejsce, którego utworzono w 2013 roku Społeczne Zaoczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych.

Nauka we wszystkich szkołach prowadzonych przez Towarzystwo jest bezpłatna. Placówki dysponują salą komputerową, ze stałym dostępem do internetu, a także pracowniami multimedialnymi do nauki języków obcych. Młodzież korzysta z pełnowymiarowej hali sportowej, boisk sportowych do piłki nożnej, siatkowej, ręcznej i koszykówki.

Pod patronatem Towarzystwa młodzież angażuje się w różnego rodzaju akcje charytatywne. Warto wspomnieć, że od 2005 roku za sprawą Sztabu utworzonego przy Towarzystwie Kultury, Edukacji i Promocji gminy Chocień organizowany jest corocznie finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Kolejną ważną inicjatywą jest organizowana od 2014 roku akcja „Dzieci Dzieciom”, podczas której zbierane są pieniądze dla potrzebujących dzieci z terenu naszej gminy. Uczniowie uczestniczą w zbiórkach PCK, zbiórkach na rzecz żołnierzy wyklętych Fundacji „Niezlomni”. Od 2018 roku Towarzystwo organizuje powiatowy Konkurs wiedzy o Kardynale Stefanie Wyszyńskim, patronie choceńskiego liceum.

Towarzystwo jako organ prowadzący szkoły umożliwia młodzieży zdobywanie wiedzy oraz dba o jej wychowanie i prowadzi szeroko zakrojoną profilaktykę. W tym celu organizuje różnego rodzaju zawody sportowe, sprawnościowe oraz akcje pozwalające młodzieży rozwijać pozaszkolne zainteresowania. Jest także fundatorem stypendiów dla młodzieży wyróżniającej się w nauce i sporcie.

Chlubą Towarzystwa są uczniowie Społecznego Liceum Ogólnokształcącego, którzy od 2004 roku corocznie są Stypendystami Prezesa Rady Ministrów, oraz uczniowie Społecznej Branżowej Szkoły I Stopnia, którzy od 2017 zdobywają stypendium „Prymus Pomorza i Kujaw.”

Stowarzyszenie Dla Rozwoju Gminy Chocień powstało w 2017 r., Celami stowarzyszenia jest działalność w zakresie oświaty, kultury, promocji, sportu, ochrony środowiska i innych ważnych dla rozwoju gminy spraw. Zadaniem stowarzyszenia jest szeroka działalność ukierunkowana na pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację projektów na terenie gminy.

Chocieńska Socjalna Spółdzielnia Budowlana w Choceniu powstała w 2018 r. Celem Spółdzielni jest przywrócenie (reintegracja) na rynek pracy poprzez prowadzenie wspólnego

przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, osób których kwalifikacje zawodowe mogą być niewystarczające dla samodzielnego poruszania się po rynku pracy oraz umożliwienie osobom bezrobotnym aktywizację zawodową. Spółdzielnia realizuje cele społeczne doniosłe, takie jak tworzenie więzi międzyludzkich oraz reintegracja społeczna i reintegracja zawodowa. Spółdzielnia podejmuje działania w kierunku odbudowania i podtrzymania u członka spółdzielni umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej oraz pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu, a także działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy przede wszystkim poprzez podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych a także społeczna i zawodowa integracja osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych.

Ponadto na terenie Gminy Chocień działają:

- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych Zarząd Gminny w Choceniu,
- Związek Harcerstwa Polskiego, Powiat Włocławek z siedzibą w Choceniu,
- Koło Łowieckie „Przepiórka”,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Koło w Choceniu,

Gmina Chocień przynależy do następujących stowarzyszeń:

- Stowarzyszenie Wspólna Europa Chocień - Chmielnicki
- Stowarzyszenie Gmin Przyjaznych Energii Odnawialnej
- Stowarzyszenie Gmin Pomorskich na Rzecz Budowy Autostrady A1
- Kujawsko – Pomorskie Samorządowe Stowarzyszenie Salutaris

4.6 SPORT I REKREACJA

Na terenie Gminy Chocień działa klub sportowy UNIA CHOCEŃ oraz Akademia Mieszanych Sztuk Walki. Władze samorządowe gminy Chocień wspierają kluby i stowarzyszenia sportowe z terenu gminy. Corocznie przyznawane są dotacje dla klubów w ramach otwartego konkursu ofert. Ponadto gmina posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę sportową. Do jej głównych obiektów należą:

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Choceniu - kompleks sportowy położony przy Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Choceniu. Hala sportowa w Choceniu rozpoczęła swoją działalność 04.01.2010 r. Budowa rozpoczęła się wbudowaniem kamienia węgielnego dnia 06.06.2008r. i trwała 18 miesięcy. Jest to wielofunkcyjny obiekt sportowy

przystosowany do rozgrywania zawodów sportowych, przeprowadzania treningów i ćwiczeń gimnastycznych oraz imprez kulturalno-rozrywkowych. Płyta boiska ma wymiary 23,87 x 49,16 m o powierzchni 1185,5 m², jest to jedna z większych hal sportowych na terenie powiatu włocławskiego na której mieszczą się pełnowymiarowe boiska do: piłki nożnej halowej, piłki ręcznej, piłki siatkowej – 4 boiska (1 główne, 3 boczne – pełnowymiarowe), piłki koszykowej – 3 boiska (1 główne z koszami podwieszanymi z napędem elektrycznym, 2 boczne do tenisa ziemnego).

Ponadto przy ścianie zamontowane są dwie kotary, które dzielą salę na trzy niezależne boiska, na dwóch skrajnych sektorach można grać w siatkówkę oraz koszykówkę a na środkowym sektorze znajduje się kąciak gimnastyczny z 2 linami do wspinania, 2 drążkami gimnastycznymi. Na wyposażeniu hali są również poręcze gimnastyczne oraz materace różnej grubości. Możliwe jest także korzystanie z 14 stołów do gry w tenisa stołowego. W pełnym wymiarze hala dostosowana jest do rozgrywania gier zespołowych na poziomie krajowym. Na wyposażeniu znajduje się profesjonalna tablica wyników z pulpitem sterującym. Obiekt posiada widownię na 254 miejsca siedzące. W budynku znajdują się przestronne 4 szatnie dla graczy (każda z bezpośrednim dostępem do pomieszczenia sanitarnego z prysznicami oraz do toalety), pomieszczenia na sprzęt sportowy oraz pokój sędziowski. Przy hali działa siłownia, która na wyposażeniu posiada m.in. 2 orbitreki, atlas, hantle, ławeczki i sztangi. Obiekt jest w pełni przystosowany dla osób niepełnosprawnych.

Kompleks sportowo-rekreacyjny przy GOSIR w Choceniu, w skład którego wchodzi boisko trawiaste do piłki nożnej o wymiarach 96×57 m, 2 asfaltowe boiska do piłki ręcznej oraz boisko do piłki siatkowej (plażowej). Przy boisku głównym znajduje się trybuna dla kibiców na 300 miejsc siedzących.

Boisko wielofunkcyjne w Czerniewicach o wymiarach 29,26 x 45,76 m o powierzchni 1.338,94 m² (pole do gry 26,0 x 44,0 m), umożliwiające prowadzenie gier piłkarskich: piłka ręczna, koszykówka, siatkówka. Boisko posiada syntetyczną nawierzchnię wraz z naniesionymi liniami, opaskę z kostki brukowej.

Sala sportowa przy Szkole Podstawowej w Wilkowicach oddana do użytku w 2011 roku. Obiekt ten to sala gimnastyczna jednokondygnacyjna z zapleczem jednokondygnacyjnym zlokalizowany w sąsiedztwie istniejącej szkoły. W budynku znajduje się: sala gimnastyczna, szatnie, łazienki, hole, magazyn. Projektowany obiekt ma bryłę łukową. Dach jednospadowy

nad zapleczem. Powierzchnia użytkowa – 703.4 m², Kubatura – 4385 m³, Powierzchnia zabudowy – 754.2 m²

Boisko w Śmiłowicach o powierzchni 1144 m², oddane do użytku w 2014 r. Boisko o nawierzchni poliuretanowej o wymiarach 44m x 26m, na którym znajduje się boisko do piłki ręcznej 40 m x 22 m, piłki koszykowej 24 m x 13 m oraz boisko do piłki siatkowej o wymiarach 18 m x 9 m. Wyposażenie boisk stanowią: dwa stojaki na kosze z wysięgnikiem na 1,2m (komplet wraz z tablicą i siatką), siatka z antenką wraz ze słupkami aluminiowymi, 2 bramki do piłki ręcznej, piłkochwyty z siatki polipropylenowej dł. 2x24 mb na słupach o wysokości 6 m, 136 siedzisk dla widzów.

5. SFERA GOSPODARCZA

5.1 PODMIOTY GOSPODARCZE

Pod względem gospodarczym gminy wiejskie województwa kujawsko-pomorskiego, jak i powiatu włocławskiego ziemskiego cechuje produkcja rolna oraz indywidualna i publiczna działalność gospodarcza.

Na terenie Gminy Choceń według systemu REGON w 2018 r. zarejestrowanych było 490 podmiotów gospodarczych z czego 11 podmiotów w sektorze publicznym, a 477 podmioty sektora prywatnego.

Tabela 17. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Choceń w latach 2014-2018

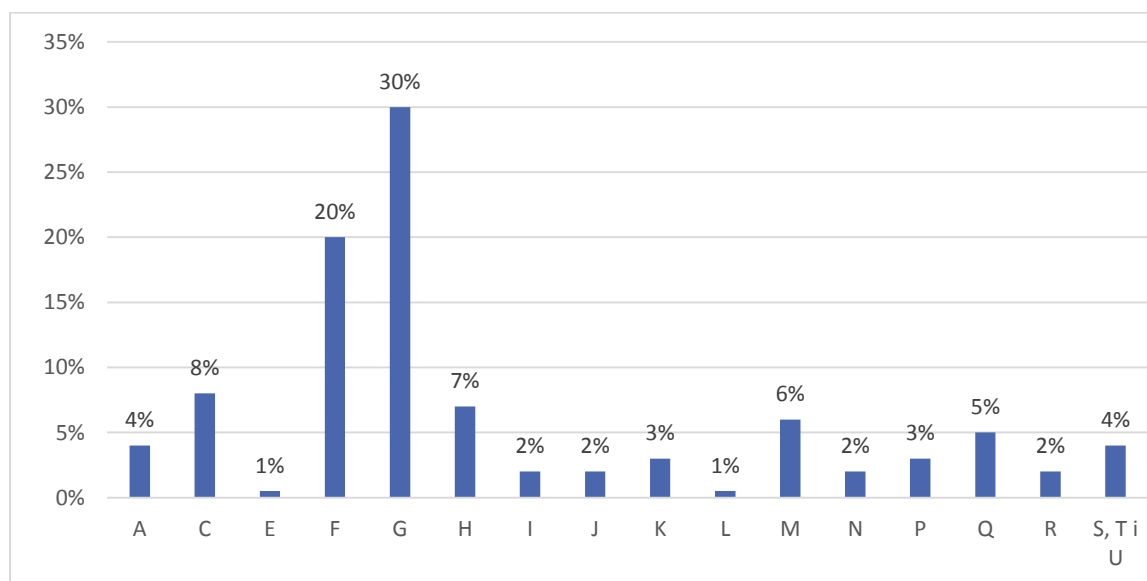
Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	470	458	467	468	490
Sektor publiczny – ogółem	14	13	13	11	11
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	10	9	9	7	9
Sektor publiczny - spółki handlowe	2	2	2	2	0
Sektor prywatny – ogółem	456	443	452	455	477
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	382	367	377	376	397

Sektor prywatny - spółki handlowe	18	19	17	18	16
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	2	2	2	1
Spółdzielnie	3	3	3	3	4
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	20	21	21	23	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze Gminy Choceń w okresie 2015-2018 systematycznie rosła, zaś w 2015 roku w porównaniu do roku 2014 nieznacznie zmalała. Warto zauważyć, że największa liczba podmiotów działała na terenie Gminy Choceń w 2014 - 2018 roku w sektorze prywatnych, jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Wykres 1. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Choceń w 2018 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

E	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

Mieszkańcy Gminy Choceń znajdują zatrudnienie w podmiotach gospodarczych zlokalizowanych na terenie gminy oraz w pobliskich miejscowościach. Oferowana na rynku liczba miejsc pracy jest niewystarczająca w stosunku do liczby osób potrzebujących pracy.

Na przestrzeni lat 2014 - 2018 dynamika rozwoju przedsiębiorczości w gminie wynosiła 104,25 %, a wzrost liczby podmiotów gospodarczych wzrósł o 20 podmiotów.

W strukturze branżowej podmiotów gospodarczych działających w gminie najliczniejszą grupę stanowią podmioty prowadzące działalność handlową i naprawy. Jest ich 122 co stanowi 30 %. Pozostałe branże działających podmiotów gospodarczych w gminie związane są z: budownictwem, przemysłem obejmującym sekcje przetwórstwa przemysłowego oraz transport i gospodarka magazynowa itp.

Tabela 18. Pracujący na terenie Gminy Choceń w latach 2014-2018

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Pracujący ogółem	502	507	548	603	653
Mężczyźni	195	190	211	232	262
Kobiety	307	317	337	371	391

--	--	--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istniejące podmioty gospodarcze na terenie gminy w 2018 r. zatrudniały 653 osoby. W porównaniu z 2014 r. dynamika zatrudnienia wynosiła 30,08 %. Należy podkreślić, że większość zakładów zatrudnia nie więcej niż 5 osób. Istotne znaczenie dla zabezpieczenia różnorodnych potrzeb mieszkańców mają także funkcjonujące usługi administracyjne, bankowe, pocztowe i telekomunikacyjne, itp.

5.2 ROLNICTWO

Całkowita powierzchnia użytków rolnych w 2019 r. wynosiła 8 326,9126 ha co stanowiło 83,37 % ogólnej powierzchni gminy.

Grunty zabudowane i zurbanizowane to 318 ha, co stanowi 3,2 % powierzchni gminy, oraz 658 ha to nieużytki i użytki zielone które stanowią 6,6% powierzchni gminy.

Użytki rolne to głównie grunty orne - 90%, oraz łąki i pastwiska, które stanowią 7,7 % użytków, sady to zaledwie 2,3 % użytków.

Rolnictwo na obszarze gminy Choceń stanowi wiodącą funkcję. Głównym czynnikiem warunkującym rozwój rolnictwa są gleby, kształtujące kierunki produkcji roślinnej oraz jej jakość i ilość. Według danych uzyskanych w Urzędzie Gminy na terenie gminy na koniec 2019 r. działalność produkcyjna prowadzona jest przez 1219 indywidualne gospodarstwa rolne. Poniżej podano wielkości gospodarstw rolnych wg powierzchni:

- powierzchnia do 1 ha – 16 gospodarstw
- powierzchnia od 1 do 2 ha – 249 gospodarstw
- powierzchnia od 2 do 5 ha – 369 gospodarstw
- powierzchnia od 5 do 7 ha – 207 gospodarstw
- powierzchnia od 7 do 10 ha – 163 gospodarstw
- powierzchnia od 10 do 15 ha – 117 gospodarstw
- powierzchnia powyżej 15 ha – 98 gospodarstw

Z powyższych danych wynika, iż najwięcej jest gospodarstw o powierzchni od 2 do 5 ha – aż 30,27 %. Gospodarstwa o powierzchni od 1 do 2 ha stanowią również duży udział – 20,43 %. Zdecydowanie najmniej jest gospodarstw w przedziale do 1 ha co stanowi tylko 1,3 %. Dane zaprezentowane powyżej wskazują na duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych w gminie. Takie zjawisko można zauważyć w całej Polsce, jest to duży problem nie tylko ogólnokrajowy, ale także lokalnej gospodarki gdyż małe gospodarstwa nie są z reguły

w stanie prowadzić nowoczesnej gospodarki rolnej. Na obszarze gminy dobrze rozwija się sadownictwo i warzywnictwo zrzeszone w grupy producenckie. Zrzeszanie się pozwala im przygotować korzystniejszą ofertę dla dużych podmiotów gospodarczych, zarówno krajowych jak i zagranicznych. Perspektywą rolnictwa jest obecnie powoli rozwijające się prowadzenie upraw ekologicznych i specjalistycznych.

5.3 RYNEK PRACY

Mieszkańcy Gminy Chocień znajdują zatrudnienie w podmiotach gospodarczych zlokalizowanych na terenie gminy oraz w pobliskich miejscowościach. Oferowana na rynku liczba miejsc pracy jest niewystarczająca w stosunku do liczby osób potrzebujących pracy. Zgodnie z danymi GUS, w latach 2014-2018 na terenie Gminy Chocień liczba osób bezrobotnych ulegała wahanom. W 2018 roku w Choceniu były 571 osoby bezrobotne, co w porównaniu do roku 2014 daje spadek liczby bezrobotnych o około 70 %. Wśród osób bezrobotnych w 2018 roku przeważały kobiety. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł w 2018 roku dla kobiet 14,5 %, dla mężczyzn 8,7 %.

Tabela 19. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Chocień w latach 2014-2018

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Bezrobotni zarejestrowani wg płci					
Ogółem	983	849	835	739	571
Mężczyźni	460	390	395	332	236
Kobiety	523	459	440	407	335
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci [%]					
Ogółem	19,2	16,6	16,2	14,5	11,4
Mężczyźni	16,6	14,0	14,2	12,1	8,7
Kobiety	22,3	19,6	18,6	17,3	14,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z danych PUP we Włocławku wynika, że w porównaniu do roku 2014, w roku 2018 nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych o 412 osób.

Tabela 20. Charakterystyka osób bezrobotnych na terenie Gminy Chocień

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
------------------	------	------	------	------	------

Liczba osób bezrobotnych OGÓŁEM, w tym:	983	849	835	739	571
- kobiet	523	459	440	407	335
- mężczyzn	460	390	395	332	236
Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	95	71	82	81	56
Liczba osób w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły	40	30	26	26	20
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	10	12	19	22	10
Liczba osób bezrobotnych wg wieku:					
- bezrobotni do 30 roku życia	288	230	208	145	116
- bezrobotni od 30 do 50 roku życia	479	425	355	353	260
- bezrobotni powyżej 50 roku życia	216	194	200	177	154
Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy:					
- bezrobotni do 1 miesiąca	123	49	67	54	25
- bezrobotni od 1 do 12 miesięcy	322	302	248	250	161
- bezrobotni od 12 do 24 miesięcy	155	146	131	76	97
- bezrobotni powyżej 24 miesięcy	383	352	389	359	288
Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia:					
- wykształcenie gimnazjalne i poniżej	376	323	336	293	232
- wykształcenie zasadnicze zawodowe	315	282	264	219	163
- wykształcenie średnie	246	213	60	49	36
- wykształcenie wyższe	46	31	31	34	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP we Włocławku

Analizując strukturę bezrobocia, należy zauważyć, że w latach 2014-2018:

- liczba osób bezrobotnych zmalała o 40 %,

- zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku ok. 40 %,
- o 52,6% spadła liczba osób bezrobotnych dotkniętych problemem niepełnosprawności,
- ze względu na wiek osób bezrobotnych: w 2018 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby pomiędzy 30 a 50 rokiem życia. Analizując zmiany na przestrzeni lat 2014 - 2018 zauważamy, że zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych w każdej grupie wiekowej,
- ze względu na czas pozostawania bez pracy: w 2018 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne powyżej 24 miesięcy, grupie od 1 do 12 m-cy nastąpił największy spadek liczby osób bezrobotnych porównując rok 2018 z rokiem 2014,
- pod względem wykształcenia wśród osób bezrobotnych: największy udział w 2018 roku miała grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej – 38,25% oraz grupa osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 32,0%. Najmniejszy udział wśród osób bezrobotnych miała grupa osób z wykształceniem wyższym – 4,86%.

Osoby bezrobotne są jedną z najliczniejszych grup beneficjentów pomocy społecznej w Choceniu. W ramach działań wspomagających osoby bezrobotne, GOPS zorganizował projekt ze środków unijnych, współpracuje z PUP oraz organizacjami społecznymi o zbieżnym profilu działania. Jednym ze stosowanych rozwiązań jest kierowanie osób do prac społecznie użytecznych. W latach 2008-2014 był prowadzony Projekt systemowy, pn. „Aktywność szansą na lepsze życie bezrobotnych w gminie Choceń” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Z Projektu skorzystało 188 osób z różnych form wsparcia (kursy zawodowe, treningi kompetencji społecznych, dodatkowa pomoc finansowa dla osób biorących udział w projekcie w postaci zasiłków celowych)

6. SYTUACJA FINANSOWA GMINY

Podstawowa jednostka samorządu terytorialnego jaką jest gmina realizuje zadania publiczne w zakresie swoich kompetencji (odpowiada za zaspokajanie zbiorowych potrzeb społeczności lokalnej i podejmuje działania mające podnieść jej atrakcyjność i konkurencyjność). Realizacja tych zadań jest możliwa dzięki odpowiedniemu planowi finansowemu jakim jest budżet. Budżet gminy to plan dochodów i wydatków uchwalany w formie uchwały, który stanowi podstawę gospodarki finansowej gminy.

Na potrzeby niniejszego dokumentu została przeprowadzona analiza sytuacji finansowej gminy, wykazująca możliwość sprostania zadaniom nakreślonym w strategii oraz zapewnienie trwałości realizowanych projektów.

W latach 2014-2018 ogólne dochody gminy Choceń wykazywały tendencję wzrostową. W 2018 r. dochody gminy w porównaniu do 2014 r. wzrosły o 45,47 %.

Tabela 21. Dochody budżetu Gminy Choceń w latach 2014-2018

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Dochody gminy	25 843 874,44	30 864 652,62	31 971 544,05	34 025 625,41	37 596 823,48
W tym dotacje celowe	9 501 257,75	13 736 944,55	14 288 118,58	14 937 546,90	15 828 341,34
Dochody bieżące	23 520 090,32	23 986 437,81	29 220 285,12	32 043 077,53	34 451 363,58
Dochody majątkowe	2 323 784,12	6 878 214,81	2 751 258,93	1 982 547,88	3 145 459,90
Dochody własne	6 269 183,69	7 635 000,07	8 047 570,47	8 659 948,51	9 738 456,14
Dochód na 1 mieszkańca	3 217,21	3 862,43	3 975,08	4 254,80	4 698,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że dochody własne gminy również z roku na rok były coraz większe, w 2018 r. wzrosły w porównaniu do 2014 r. o 55,33 %. Dochody na jednego mieszkańca w 2018 r. wyniosły 4 698,43 i były wyższe od dochodów w 2014 r. o 46,04 %.

Tabela 22. Wydatki budżetu Gminy Choceń w latach 2014-2018

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Wydatki ogółem	25 959 450,46	30 826 541,77	29 784 527,21	35 502 854,83	37 632 335,47
Wydatki bieżące	20 752 423,70	21 924 203,10	26 341 600,86	29 063 425,84	30 208 176,98
Wydatki majątkowe	5 207 026,76	8 902 338,67	3 442 926,35	6 439 428,99	7 424 158,49
Wydatki na 1 mieszkańca	3 231,60	3 857,66	3 703,16	4 439,52	4 702,87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Analizując wydatki budżetu Gminy Choceń w latach 2014-2018 zauważa się tendencję wzrostową (wyjątkiem jest 2016 r. kiedy wydatki w porównaniu do poprzedniego roku spadły

o 5,95%). W 2018 r. ogólne wydatki Gminy Choceń osiągnęły wartość ponad 37 mln i w stosunku do 2014 r. wzrosły o 44,96 %. Wydatki majątkowe stanowią około 20 % ogólnej sumy wydatków.

Tabela 23. Sytuacja finansowa gminy Choceń w latach 2014-2018

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Dochody	25 843 874,44	30 864 652,62	31 971 544,05	34 025 625,41	37 596 823,48
Wydatki	25 959 450,46	30 826 541,77	29 784 527,21	35 502 854,83	37 632 335,47
Deficyt/ nadwyżka	-115 576,02	38 110,85	2 187 016,84	-1 477 229,42	-35 511,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Sytuacja finansowa Gminy Choceń w analizowanych latach z roku na rok jest coraz lepsza. W 2014, 2017 i 2018 r. wydatki przeważały nad dochodami, czego efektem był deficyt budżetowy. Natomiast w 2015 i 2016 r. sytuacja znacząco się poprawiła i zanotowano nadwyżkę, w 2016 r. w wysokości ponad 2 mln zł. Zadłużenie gminy przedstawiono w tabeli poniżej. Zadłużenie gminy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek w latach 2014-2018 stanowi około 20 % wykonanych dochodów.

Tabela nr 24. Poziom zadłużenia Gminy Choceń

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Poziom zadłużenia wg stanu na dzień 31.12	9 233 594,77	8 166 278,77	7 411 065,77	7 611 900,36	7 670 824,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Rada Gminy Choceń dnia 30 grudnia 2019 r. podjęła Uchwałę Nr XIV/102/19 w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Choceń na lata 2020-2034. Zgodnie z nią dochody w gminie w 2020 r. osiągną wysokość 44 905 732,59 zł, zaś wydatki ukształtują się na poziomie 47 040 609,04 zł. Powstanie w ten sposób deficyt budżetowy w wysokości 2 134 876,45 zł.

Ponadto Gmina Choceń w ubiegłych latach zrealizowała szereg inwestycji współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej oraz krajowych. Wykaz tych inwestycji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Lista projektów zrealizowanych przez Gminę Choceń w latach 2014-2019

Tytuł projektu	Fundusz/ Rok	Wartość projektu brutto	Poziom dofinansowania
Budowa drogi gminnej nr 190732C Borzymie-Janowo, Gmina Choceń	RPO na lata 2014-2020/2014	797 714,71	379 771,75
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zakup urządzeń usprawniających oczyszczanie ścieków i uzdatnianie wody na terenie Gminy Choceń	PROW na lata 2014-2020/2014	637 672,27	388 824,00
Rewitalizacja miejscowości Choceń oraz Czerniewice poprzez przebudowę chodników na osiedlu domków jednorodzinnych w miejscowości Choceń oraz zatoki parkingowej w ciągu ul. Św. Antoniego w miejscowości Czerniewice wraz z wykonaniem oznakowania poziomego	PO RYBY /2014	406 242,15	280 736,44
Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Niemojowo gmina Choceń	RPO na lata 2014-2020 /2014	524 406,78	445 745,76
Przebudowa dróg gminnych w rejonie komunikacyjnym gmin: Włocławek, Lubraniec, Boniewo i Choceń	NPPDL/2015	5 040 332,81	2 520 166,40
Przebudowa przepustu w ciągu drogi gminnej nr 190726 C relacji Choceń - Janowo na odcinku od km 0+000 do km 0+050 oraz przebudowa drogi gminnej nr 190728C relacji Janowo - Ząbin na odcinku od km 0+000 do km 0+500 wraz z przepustem	Budżet państwa /2015	184 400,79	139 997,00
Przebudowa dróg w układzie przestrzennym w wybranych obszarach gmin Choceń, Lubień Kujawski uwzględniająca poprawę warunków technicznych i poziomu bezpieczeństwa oraz zwiększenia dostępności transportowej.	PRGiPID na lata 2016-2019 /2016	1 648 883,84	786 582,00
Przebudowa dróg w rejonie komunikacyjnym Śmiłowice - Pustki Śmiłowskie	PROW na lata 2014-2020 /2016	597 315,59	380 071,00
Rozbudowa sieci wodociągowej w Nakonowie Starym oraz renowacja ujęć i stacji uzdatniania wody w Choceniu	Budżet państwa /2016	179 850,00	110 249,51
Przebudowa dróg gminnych nr 190726C, 190728C, 190731C w m. Choceń, Ząbin i Szczutkowo	PRGiPID na lata 2016-2019 /2017	1 239 442,81	619 721,00

Przebudowa drogi gminnej relacji Śmiłowice – Wilkowice od km 0+000 do km 0+547 wraz z przebudową przepustów	Budżet państwa/2017	201 970,50	114 471,00
Przebudowa drogi Zakrzewek - Szczutkowo wraz z przebudową przepustu.	Budżet państwa/2017	305 456,05	150 000,00
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz poprawa infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy Chocień	PROW na lata 2014-2020 /2017	2 045 000,00	948 090,00
Przebudowa dróg gminnych nr 190762C, 190705C i 190721C	PRGiPID na lata 2016-2019 /2018	2 089 847,17	1 044 923,00
Budowa ścieżek pieszo – rowerowych na terenie Gminy Chocień	RPO na lata 2014-2020 /2018	671 558,43	459 662,17
Inwestycja w drogi lokalne zapewniająca konieczne połączenie z terenem inwestycyjnym w miejscowości Chocień	RPO na lata 2014-2020 /2018	443 445,39	376 928,58
Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Gminy Chocień	RPO na lata 2014-2020 /2018	1 257 821,02	499 922,18
Kompleksowy projekt gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Chocień: Zadanie 1. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Śmiłowice na terenie aglomeracji Chocień. Zadanie 2. Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie miejscowości Chocień	RPO na lata 2014-2020 /2018	2 043 436,01	1 404 618,73
Projekt rewitalizacji przestrzeni i budynków mieszkalnych po byłym PGR w miejscowości Borzymie i Chocień oraz budynków mieszkalnych po byłej cukrowni w miejscowości Chocień	RPO na lata 2014-2020 /2018	489 219,98	416 742,94
Dostawa i montaż siłowni zewnętrznych i elementów placów zabaw w Choceniu	PROW na lata 2014-2020 /2018	48 462,00	30 836,00
Wyposażenie Chocieńskiego Centrum Kultury – Biblioteka	PROW na lata 2014-2020 /2018	90 738,10	57 736,00
Przebudowa dróg gminnych nr 190733C, 190751C	PRGiPID na lata 2016-2019 /2018	1 408 452,06	704 226,03
Przebudowa istniejących pomieszczeń w budynku na pomieszczenia żłobka	Maluch+ /2019	673 979,51	539 183,61
Budowa targowiska w Choceniu	PROW na lata 2014-2020 /2019	1 790 000,00	1 000 000,00

Przebudowa drogi ul. Wiązowej, Reja, Brzozowej, Jodłowej oraz przebudowa dróg gminnych nr 190770C, 190723C i drogi powiatowej nr 2909C w miejscowości Choceń	FDS/2019	1 831 626,57	1 262 850,00
Razem		26 647 274,54	15 062 055,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Choceniu

Instrumentem do pobudzenia aktywności i przyspieszenia wzrostu gospodarczego jest umiejętność władz samorządu gminy w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań nakreślonych w strategii rozwoju Gminy Choceń.

Dzięki wykwalifikowanej kadrze pracowników, gmina skutecznie aplikuje o dofinansowania ze środków unijnych oraz krajowychi sprawnie je rozlicza.

III. ANALIZA SWOT

Posługując się ustaleniami diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w Gminie Choceń oraz wynikami przeprowadzonych konsultacji społecznych, przeprowadzono analizę strategiczną przy użyciu analizy SWOT. Metoda ta jest jedną z najpopularniejszych i najskuteczniejszych technik analitycznych służących diagnozie sytuacji, w jakiej znajduje się jednostka samorządowa. Służy zebraniu i uszeregowaniu informacji, stanowiąc niezbędną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju.

Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

S – Strengths (atuty, silne strony),

W – Weaknesses (problemy, słabości),

O – Opportunities (szanse, możliwości),

T – Threats (zagrożenia).

Mocne i słabe strony odnoszą się do czynników wewnętrznych, na które ma wpływ władza lokalna i społeczność.

Szanse i zagrożenia odnoszą się do czynników zewnętrznych, umiejscowionych w bliższym i dalszym otoczeniu gminy, są niezależne od władz lokalnych i mieszkańców.

Tabela 26. Analiza SWOT Gminy Choceń

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Korzystne położenie gminy w pobliżu głównych linii komunikacyjnych kraju, w tym droga wojewódzka, autostrada A1, oraz linia kolejowa ▪ Dobre gleby ▪ Walory przyrodnicze do rozwoju funkcji turystycznej ▪ Rozbudowa budownictwa indywidualnego i wielorodzinnego ▪ Kultywowanie tradycji historycznych ▪ Imprezy kulturalne promujące region ▪ Dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niskie stany wód gruntowych ▪ Zanieczyszczenie środowiska naturalnego ▪ Brak bazy turystycznej, baza noclegowej i gastronomicznej ▪ Niewystarczający rozwój infrastruktury i bazy rekreacyjnej tj. ścieżki rowerowe, punkty widokowe, miejsca kampingowe i biwakowe ▪ Niedostateczna informacja i promocja walorów przyrodniczych ▪ Zły stan techniczny dróg lokalnych na

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Transport kolejowy ▪ Dobre połączenia komunikacyjne ▪ Pełna telefonizacja gminy ▪ Pełne zwodociągowanie i skanalizowanie gminy ▪ Rozwiązana gospodarka odpadami stałymi ▪ Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii poprzez zastosowanie ogniw fotowoltaicznych ▪ Dostępność żłobka i przedszkoli ▪ Dobra baza dydaktyczna w szkołach i infrastruktura wspomagająca (place zabaw, boiska sportowe) ▪ Współpraca w zakresie wymiany międzynarodowej uczniów ▪ Osiągnięcia uczniów w konkursach oraz zawodach sportowych ▪ Aktywność społeczna w aplikowaniu o środki z UE ▪ Istnienie lokalnych liderów: LGD, KGW, Stowarzyszenia ▪ Potencjał dla rozwoju sportu i rekreacji – dostępna infrastruktura sportowa (stadiony, sale sportowe, boiska), aktywne kluby sportowe ▪ Funkcjonowanie posterunku policji ▪ Funkcjonowanie grup producenckich ▪ Rodzinne gospodarstwa rolne ▪ Rozwijające się sadownictwo ▪ Rozwój branży handlowej (sklepy, targowisko) ▪ Rosnąca ilość działek rekreacyjnych i 	<p>nowopowstałym osiedlu domów jednorodzinnych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zbyt mała liczba miejsc parkingowych ▪ Brak sieci gazowej ▪ Braki w dostawie wody pitnej w okresie letnim ▪ Brak mieszkań socjalnych i mała liczba mieszkań komunalnych ▪ Niewystarczająca wydajność oczyszczalni ścieków ▪ Utrzymujące się bezrobocie ▪ Niski poziom wykształcenia mieszkańców ▪ Brak dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej ▪ Duża liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ▪ Brak stabilizacji społecznej, patologie społeczne, wzrost uzależnień ▪ Zmniejszanie się zasobów ludzkich (spadające tempo przyrostu naturalnego, ujemne saldo migracji) ▪ Spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym ▪ Brak partnerstwa publiczno – prywatnego ▪ Brak stref ekonomicznych, stref aktywności gospodarczej i terenów do ich utworzenia, przeznaczonych pod rozwój funkcji gospodarczych ▪ zakładów
---	--

sezonowych mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcjonowanie aż pięciu osiedli po byłym PGR – zaniedbania infrastruktura mieszkaniowa i techniczna
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uświadomienie mieszkańców w zakresie segregacji odpadów komunalnych ▪ Rozwój różnych form turystyki ▪ Promowanie produktów regionalnych przez Koła Gospodyń Wiejskich i Lokalną Grupę Działania ▪ Skuteczna promocja gminy ▪ Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na projekty związane z ochroną środowiska ▪ Wykorzystanie nowych technologii energetycznych bazujących na odnawialnych źródłach energii ▪ Budowa małych zbiorników retencyjnych ▪ Nowe możliwości uzyskania wsparcia finansowego ze środków UE ▪ Podniesienie poziomu wykształcenia ▪ Rozwiązanie problemu bezrobocia ▪ Dostępność funduszy unijnych dla przedsiębiorców na tworzenie miejsc pracy ▪ Wsparcie ze strony władz gminy w zakresie tworzenia i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw ▪ Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego ▪ Ochrona lokalnego rynku producentów rolnych (gospodarstwa specjalistyczne, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niedocenienie znaczenia turystyki dla rozwoju gminy ▪ Niekorzystne skutki zmian klimatycznych ▪ Niedobór wody w glebie ▪ Zbyt wolno kształtowana świadomość ekologiczna mieszkańców ▪ Wzrost emigracji zdolnej i wykształconej młodzieży ▪ Patologie społeczne ▪ Stosunkowo niski stopień wykształcenia mieszkańców mogący wpływać na zahamowanie rozwoju gminy ▪ Szybko rosnące wydatki infrastrukturalne i bieżące ▪ Brak istotnego wzrostu nakładów na edukację z budżetu państwa ▪ Zbyt zawile procedury przy realizacji projektów unijnych ▪ Przepisy ograniczające rozwój rolnictwie ▪ Konkurencja dla lokalnych rolników ze strony zagranicznych producentów żywności ▪ Ograniczone środki finansowe nie pozwalające w pełni sprostać wszystkim oczekiwaniom społecznym ▪ Ograniczenia możliwości wykorzystania terenów inwestycyjnych

<p>grupy producenckie, spółdzielczość)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie i wspieranie ekonomii społecznej przez samorząd ▪ Farmy fotowoltaiczne 	<p>przeznaczonych na cele rolne</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak możliwości zagospodarowania jezior ze względu na wadliwe przepisy prawa
--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Choceń

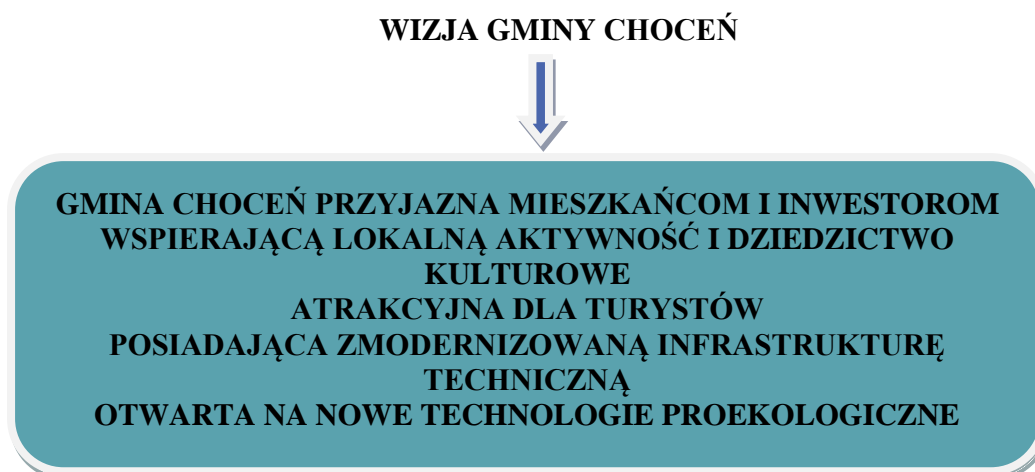
IV. KIERUNKI ROZWOJU

1. WIZJA

W procesie przygotowywania dokumentu niezbędnym elementem jest stworzenie wizji przyszłego stanu rzeczy, czyli określenia sytuacji, w jakiej gmina chciałaby się znaleźć za kilka lat. Wizja gminy to obraz przyszłości, którą jednostka samorządu terytorialnego chce wykreować. To koncepcja przyszłości gminy, która powinna być wspólna zarówno dla organów gminy, jak i dla wszystkich podmiotów ją tworzących. Ukierunkowana jest prognostycznie, określając cel do którego zmierza gmina, wskazuje główny kierunek jej rozwoju. Określony zapis wizji przewiduje stworzenie warunków do trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego gminy. Zrealizowanie założeń wizji rozwoju przełoży się na wzrost poziomu atrakcyjności gminy.

Biorąc pod uwagę analizę SWOT oraz opinie mieszkańców i władz gminy, zdefiniowano kluczowe elementy, które znalazły swoje odzwierciedlenie w wizji gminy. Uwzględniając zmieniającą się sytuację w otoczeniu, wzrost możliwości rozwojowych i oczekiwania mieszkańców, wizję rozwoju lokalnego sformułowano następująco:

Schemat nr 1. Wizja

Źródło: Opracowanie własne

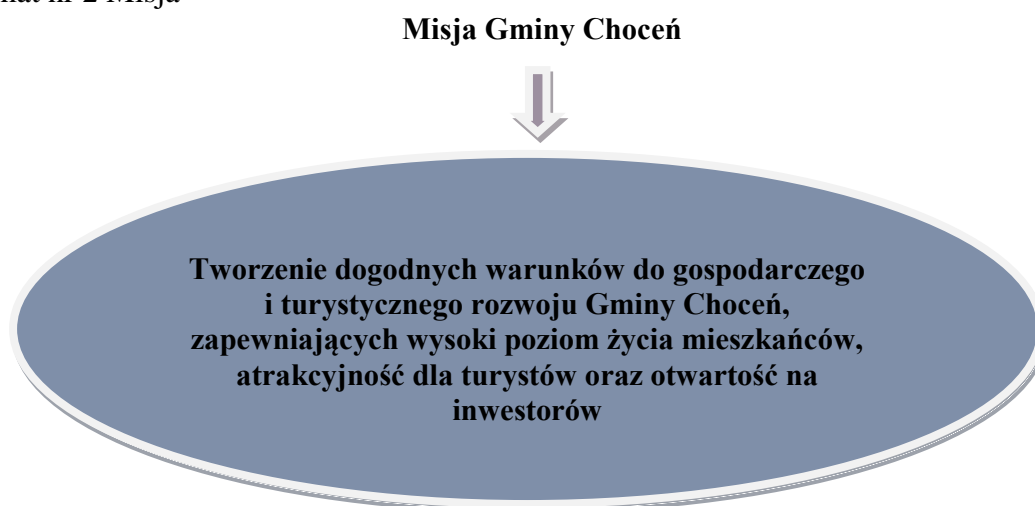
Powyższa wizja wskazuje na to, że docelowo Gmina Choceń ma być miejscem o wysokiej jakości życia, czego warunkiem jest przede wszystkim otwartość na mieszkańców i inwestorów. Priorytetem jest także wysoki kapitał intelektualny i społeczny, czyli wykształcone i aktywne społeczeństwo. Ważny jest również rozwój infrastruktury turystycznej, wykorzystujący posiadane cenne walory środowiska

przyrodniczego. Ciągłą modernizacją posiadanej infrastruktury technicznej przy wykorzystaniu nowych technologii.

2. MISJA

Misja gminy jest sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji. Określa ideę oraz ogólny kierunek jej rozwoju. Wskazuje na dominujące dziedziny w gospodarce gminy, które stanowią jej bazę ekonomiczną i podstawę egzystencji. Misja gminy to uzasadnienie sensu jej istnienia. Wyznaczenie misji jest istotnym elementem strategii. Misja w strategii jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania. Jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei. Ma ona nie tylko wskazywać główny kierunek, w którym podąża gmina, ale także w sposób ogólny określać, co gmina planuje osiągnąć w określonym horyzoncie czasowym. Inaczej mówiąc misja rozwoju to deklaracja intencji władz lokalnych co do kierunków przyszłego rozwoju gminy. Określa ona nade wszystko rolę władz w procesie rozwoju, a także integrować, motywować i rozbudzać aspiracje całej społeczności lokalnej. Przedstawia ona przyszły obraz gminy oraz informuje o wspólnych wartościach i przekonaniach, leżących u podstaw podejmowania określonych działań. Stanowi jasny przekaz zarówno dla mieszkańców, podmiotów gospodarczych, oraz otoczenia.

Schemat nr 2 Misja

Źródło: Opracowanie własne

Tak sformułowana misja określa priorytety mieszkańców, wysoką jakość życia, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy oraz rozwój turystyki. Gmina nie posiada uciążliwego przemysłu jest obszarem atrakcyjnym krajobrazowo. Stąd ma dobrą bazę do

rozwoju gospodarczego z jednoczesnym zachowaniem walorów środowiskowych. Rozwój gospodarczy spowoduje zaspokojenie aspiracji dochodowych mieszkańców, zaś troska o środowisko naturalne i estetykę gminy zapewni komfort zamieszkania.

3. CELE ROZWOJOWE I PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA

W wyniku przeprowadzonych badań ankietowych z mieszkańcami gminy oraz konsultacji z pracownikami urzędu gminy i podległych jednostek organizacyjnych, radnych oraz przedstawicieli innych instytucji, sformułowano cele rozwoju gminy.

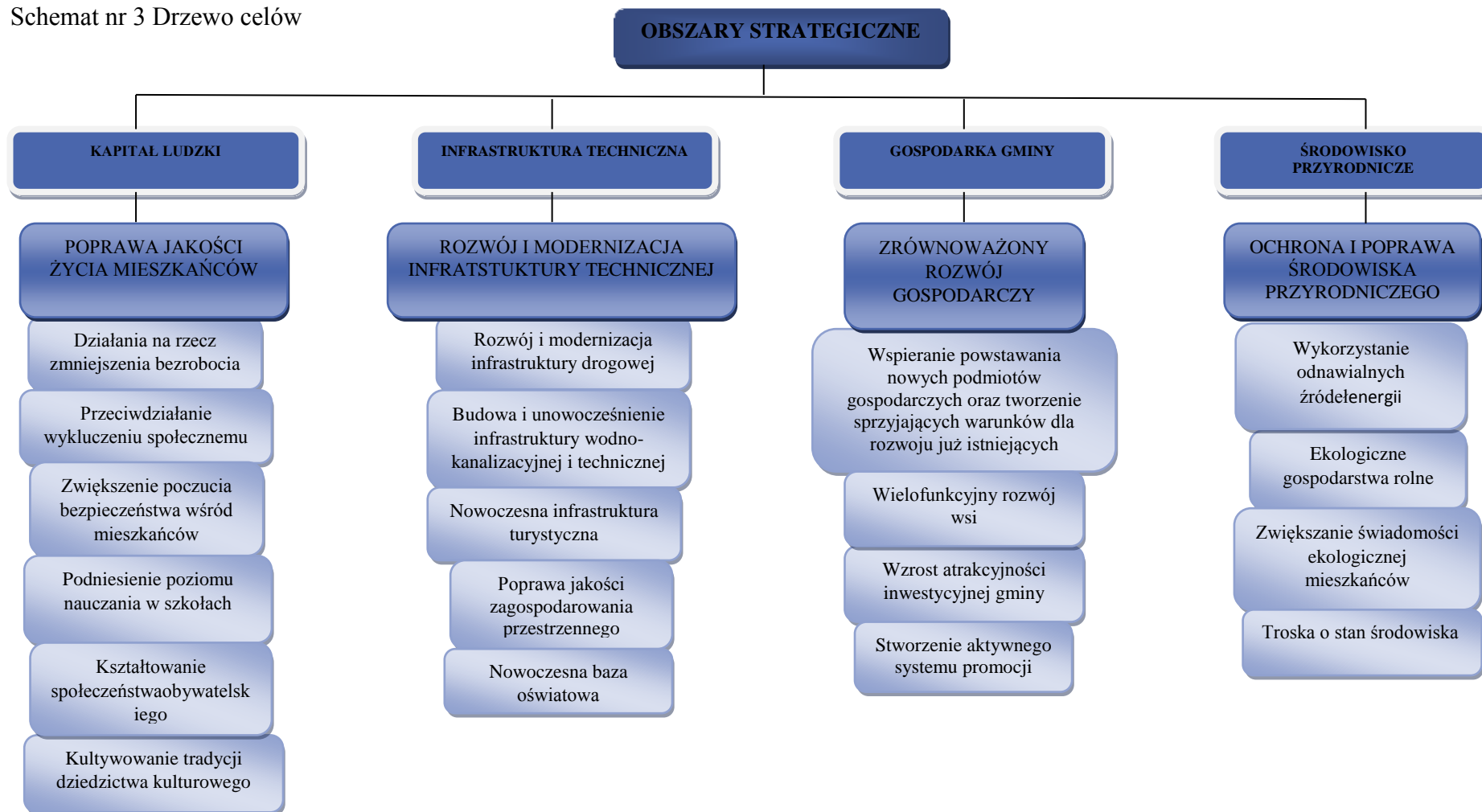
Opierają się one na zdiagnozowanych wcześniej uwarunkowaniach rozwojowych gminy (przede wszystkim posiadanych wewnętrznych atutach oraz pojawiających się w otoczeniu szansach, ale także uwzględniając najistotniejsze wewnętrzne problemy i zewnętrzne zagrożenia) i wyznaczają główne kierunki jej rozwoju. Realizacja celów, w perspektywie objętej niniejszym dokumentem, powinna w znacznym stopniu przybliżyć osiągnięcie zakładanego rozwoju gminy, określonego w jej wizji.

Cele strategiczne są bardzo ważne w drodze realizacji strategii. Wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwoju gminy. Stanowią wyzwanie, oraz są sposobem pomiaru realizacji misji. Łączą one różnorodne elementy strategii rozwoju gminy, a poziom ich realizacji pomaga stwierdzić, w jakim stopniu gmina realizuje określoną strategię.

Cele operacyjne uszczegóławiają cele strategiczne, oraz zawierają propozycje kierunków działań, niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych. Realizacja celów operacyjnych stanowi podstawę do osiągnięcia celów strategicznych.

Cele strategiczne w ramach poszczególnych obszarów urzeczywistniane będą poprzez wyodrębnione cele operacyjne, zawierające propozycje zadań i projektów, które przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych, które należy traktować jako propozycję przedsięwzięć w danym zakresie. Określenie celów strategicznych i operacyjnych służy wykorzystaniu szans i potencjału Gminy Choceń oraz przezwyciężeniu słabych stron i zagrożeń dla jej zrównoważonego rozwoju.

Schemat nr 3 Drzewo celów

Źródło: Opracowanie własne

OBSZAR STRATEGICZNY KAPITAŁ LUDZKI

Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców jest istotnym celem strategii. Działania te oznaczają, konieczność zapewniania wystarczającego dostępu do edukacji, usług zdrowotnych, opiekuńczych i socjalnych. Wzmacnianie kapitału społecznego to również działania zmierzające do zmniejszenia ilości osób bezrobotnych, zachowań patologicznych wynikających z uzależnień. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Równie ważnym elementem jest zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy poprzez działania polegające między innymi na wspieraniu jednostek ochotniczej straży pożarnej, wspieranie posterunku policji w Choceniu. Dla zapewnienia dobrej jakości edukacji niezbędna jest kompetentna kadra stosująca nowatorskie metody nauczania, skuteczne zarządzanie oraz odpowiednia baza materialna.

Aktywni i kreatywni mieszkańcy są podstawą rozwoju gminy. Dlatego też tak istotne są działania mające na celu zbudowanie społeczeństwa chętnego do włączania się w oddolne inicjatywy. Ważna jest integracja społeczna, którą należy budować między innymi na rozwijaniu poczucia tożsamości lokalnej, zachęcaniu do zrzeszania się w organizacjach, wspieraniu zespołów oraz twórców ludowych.

Cel strategiczny I.POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Cel operacyjny 1.1. Działania na rzecz zmniejszenia bezrobocia

- prowadzenie szkoleń oraz kursów stymulujących aktywizację zawodową mieszkańców,
- wspieranie lokalnych przedsiębiorców,
- tworzenie sprzyjających warunków do powstawania nowych zakładów pracy,
- informowanie o możliwości ubiegania się o dofinansowanie unijne w zakresie tworzenia działalności gospodarczej,
- monitoring lokalnego rynku pracy w zakresie planów i potrzeb zatrudnieniowych przedsiębiorców,
- współdziałanie z Powiatowym Urzędem Pracy.

Cel operacyjny 1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- współdziałanie z instytucją opieki społecznej w celu aktywizacji mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- promowanie inicjatyw na rzecz zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wspieranie i aktywizacja osób będących w trudnej sytuacji życiowej,

- społeczna integracja osób niepełnosprawnych,
- wspieranie programów aktywizacyjnych dla osób starszych,
- realizacja programów profilaktycznych: przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, alkoholizmowi i narkomanii,
- prowadzenie programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologicznym;
- propagowanie zdrowego trybu życia,
- przystosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców

- współpraca z jednostkami bezpieczeństwa w gminie i w regionie,
- wspieranie programów edukacji w szkołach w zakresie bezpieczeństwa,
- rozwój technologii wspierających działania ostrzegające o nadchodzących zagrożeniach poprzez system powiadamiania SMS,
- monitoring wizyjny szczególnie niebezpiecznych miejsc,
- budowa ścieżek pieszo-rowerowych.

Cel operacyjny 1.4. Podniesienie poziomu nauczania w szkołach

- zapewnienie zdobycia wiedzy w jak najwyższym stopniu,
- realizacja projektów rozwijających dodatkowe zainteresowania,
- wspieranie systemu promującego i nagradzającego osiągnięcia uczniów,
- biegłe posługiwanie się językami obcymi przez uczniów,
- realizacje projektów z udziałem partnerów międzynarodowych,
- doskonalenie zawodowe nauczycieli w celu zdobycia dodatkowych kwalifikacji,
- dostosowanie oferty szkół do obserwowanych dysfunkcji uczniów,
- dotacje dla przedszkoli i żłobka w gminie,
- podejmowanie współpracy z różnymi instytucjami w zakresie pomocy dla uczniów uzależnionych,
- doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne,
- zapewnienie dowozu uczniów do szkół.

Cel operacyjny 1.5. Kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego

- wspieranie oddolnych inicjatyw społeczności lokalnej,
- wzmacnianie tożsamości lokalnej,

- promowanie i wspieranie działań wolontariatu,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych,
- wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej.

Cel operacyjny 1.6. Kultywowanie tradycji dziedzictwa kulturowego

- wspieranie działalności Kół Gospodyń Wiejskich,
- wspieranie zespołów regionalnych, folklorystycznych oraz indywidualnych artystów lokalnych,
- współpraca ze stowarzyszeniami i organizacjami na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego,
- współpraca z instytucjami kultury w zakresie wspólnych działań na rzecz wspierania inicjatyw kulturalnych lokalnej społeczności,
- podnoszenie świadomości mieszkańców na temat tradycji i kultury swojego regionu,
- kultywowanie tradycji dziedzictwa kulturowego i folkloru kujawskiego,
- promowanie twórczości ludowej,
- organizowanie imprez kulturalnych,
- modernizacja centrum kultury oraz świetlic wiejskich,
- rozwój i modernizacja bibliotek.

OBSZAR STRATEGICZNY: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Rozwój infrastruktury technicznej warunkuje poziom jakości życia mieszkańców oraz stanowi podstawę do rozwoju usług. Szczególną uwagę należy zwrócić na poprawę jakości dróg oraz infrastruktury około drogowej, jak np. oświetlenie, chodniki, ścieżki rowerowe, parkingi. Dla zapewnienia komfortu zamieszkania niezbędne są działania z zakresu infrastruktury technicznej, wymaga to rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej. Turystyka jest jednym z najbardziej rozwijających się sektorów nowoczesnej gospodarki. Warunkiem dla oparcia rozwoju na tej gałęzi gospodarczej i przyciągnięcia turystów do gminy, jest budowa bazy turystycznej. Coraz większego znaczenia nabiera ład przestrzenny, będący z jednej strony gwarantem niezmienności otoczenia lub pewności kierunku jego zmian (plany miejscowe), z drugiej strony gwarantem estetyki przestrzeni. Dlatego też konieczne są działania związane z modernizacją budynków użyteczności publicznej i dbałością o estetykę przestrzeni publicznych. W ramach tego obszaru strategicznego wspomagane będą także budynki placówek oświatowych oraz obiekty sportowe.

Cel strategiczny II.ROZWÓJ I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Cel operacyjny 2.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej

- budowa nowych dróg i modernizacja istniejących,
- remont dróg gruntowych,
- utrzymanie i budowa nowych chodników i ścieżek rowerowych,
- zwiększenie liczby miejsc parkingowych,
- rozbudowa oświetlenia ulicznego i drogowego,
- sadzenie, utrzymanie oraz usuwanie drzew i krzewów a także pielęgnacja zieleni w pasie drogowym,
- współpraca w zakresie realizacji inwestycji drogowych z sąsiednimi gminami i samorządami wyższego szczebla
- współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich mająca na celu poprawę stanu technicznego dróg przebiegających przez teren gminy,
- zimowe utrzymanie oraz dbanie o czystość i porządek dróg.

Cel operacyjny 2.2. Budowa i unowocześnienie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i technicznej

- rozbudowa i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej,
- rozbudowa oczyszczalni ścieków,
- rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- oczyszczenie rowów i przepustów melioracyjnych,
- odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych,
- budowa sieci gazowej.

Cel operacyjny 2.3. Nowoczesna infrastruktura turystyczna

- zagospodarowanie turystyczne jezior,
- budowa małej infrastruktury turystycznej (m.in. miejsca do grillowania, biwakowania),
- tworzenie szlaków na potrzeby turystyki rowerowej i pieszej,
- budowa wież widokowych,
- wspieranie rozwoju bazy hotelowej i gastronomicznej.

Cel operacyjny 2.4. Poprawa jakości zagospodarowania przestrzennego

- rozwój mieszkalnictwa i infrastruktury społecznej,
- utrzymanie porządku w przestrzeni gminy,
- dbałość o estetykę otoczenia w gminie,
- poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej,
- opracowanie i aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Cel operacyjny 2.5. Nowoczesna baza oświatowa

- remonty budynków placówek oświatowych,
- doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne,
- modernizacja i budowa bazy sportowej szkół,
- budowa boisk sportowych,
- budowa sali sportowej,
- budowa basenu,
- budowa placów zabaw, siłowni zewnętrznych, skateparków.

OBSZAR STRATEGICZNY: GOSPODARKA GMINY

Istotnym kierunkiem działań w ramach tego celu jest przygotowanie i wdrożenie systemu wsparcia dla rozpoczynających działalność i już istniejących przedsiębiorstw oraz zapewnienie przestrzeni do ich rozwoju. Innym ważnym dla gospodarki działaniem winno być przygotowanie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych przyciągających potencjalnych inwestorów. Kolejnym elementem skoncentrowania uwagi władz gminnych powinno być umożliwienie wspieranie wysokoefektywnego rolnictwa, szczególnie w zakresie warzywnictwa, sadownictwa, a także rolnictwa ekologicznego skierowanego na rynki dużych miast. Aby zaprezentować swoją ofertę jak najszerszemu gronu osób niezbędne jest stworzenie aktywnego systemu promocji.

Cel strategiczny III. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY

Cel operacyjny 3.1. Wspieranie powstawania nowych podmiotów gospodarczych oraz tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju już istniejących

- pozyskiwanie i przygotowanie nowych terenów pod inwestycje,
- bezpłatne doradztwo w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- wspieranie organizacji szkoleń i poradnictwa zawodowego na temat podnoszenia kwalifikacji, wspieranie zatrudnienia i samo zatrudnienia,

- informowanie o dostępnych programach pomocowych z Unii Europejskiej oraz środków krajowych,
- utworzenie strefy inwestycyjnej,
- wspieranie MŚP na wczesnym etapie działalności oraz funkcjonowania,
- ułatwienia organizacyjno-administracyjne dla przedsiębiorców,
- ulgi w podatkach dla nowych podmiotów gospodarczych.

Cel operacyjny 3.2. Wielofunkcyjny rozwój wsi

- wspieranie produkcji rolnej i przetwórstwa rolno-spożywczego,
- promocja regionalnych produktów żywnościowych, mogących skutecznie konkurować na rynku,
- promowanie gospodarstw ekologicznych,
- wspieranie powstawania i funkcjonowania grup producenckich,
- doradztwo dla rolników w zakresie pozyskiwania środków unijnych,
- organizacja szkoleń służących zdobywaniu przez rolników nowych kwalifikacji nierolniczych.

Cel operacyjny 3.3. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy

- nabywanie atrakcyjnych terenów pod inwestycje,
- uzbrojenie terenów pod inwestycje,
- opracowanie i wdrożenie planu zagospodarowania przestrzennego zgodnego z kierunkami rozwoju gminy,
- ulgi i zwolnienia w podatkach dla nowych podmiotów gospodarczych,
- promocja terenów inwestycyjnych gminy.

Cel operacyjny 3.4. Stworzenie aktywnego systemu promocji

- bieżąca aktualizacja strony internetowej,
- promocja gminy w mediach,
- rozwijanie współpracy międzynarodowej,
- promocja gminy poprzez organizację wspieranie ponadlokalnych imprez kulturalnych sportowych i rozrywkowych,
- uczestnictwo w różnego rodzaju targach, w celu zaprezentowania oferty inwestycyjnej gminy,
- wydawanie materiałów promocyjnych, broszur, map.

OBSZAR STRATEGICZNY: ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

W ograniczeniu emisji zanieczyszczeń dużą rolę może odegrać wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Istotnym kierunkiem działań jest wspieranie ekologicznych gospodarstw rolnych produkujących zdrową żywność. Ważne jest również wspieranie gospodarstw rolnych chcących prowadzić gospodarstwa agroturystyczne, miejsce gdzie można odpocząć od zgiełku dnia codziennego. Coraz większego znaczenia nabiera stan środowiska, szczególnie jakość powietrza oraz czystość wód powierzchniowych. Dlatego niezwykle ważne jest zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców i realizacja działań przyczyniających się do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Cel strategiczny IV. OCHRONA I POPRAWA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Cel operacyjny 4.1. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

- wspieranie działań zmierzających do wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych,
- wspieranie produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych,
- upowszechnianie pozyskiwania energii na potrzeby uzyskiwania ciepłej wody z kolektorów słonecznych,
- promowanie odnawialnych źródeł energii wśród społeczności lokalnej.

Cel operacyjny 4.2. Ekologiczne gospodarstwa rolne

- ukierunkowanie gospodarstw rolnych w zakresie produkcji zdrowej żywności,
- wspieranie powstawania ekologicznych gospodarstw rolnych,
- wsparcie dla organizacji szkoleń z dziedziny rolnictwa ekologicznego,
- wspieranie gospodarstw rolnych chcących prowadzić gospodarstwa agroturystyczne,
- pomoc rolnikom w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie ze środków unijnych.

Cel operacyjny 4.3. Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców

- kampania informacyjno-edukacyjnej o tematyce ekologicznej,
- propagowanie ekologicznego stylu życia,
- promowanie spożywania wody z kranu,
- promowanie ekologicznych rozwiązań inwestycyjnych oraz komunikacyjnych,
- edukacja ekologiczna wśród dzieci i młodzieży,
- opracowanie ulotek poświęconych zagadnieniom ekologicznym np. „selektywna zbiórka odpadów”,

- wsparcie dla organizacji w zakresie szkoleń dla rolników dotyczących wdrażania ekologicznych metod w produkcji rolnej,

Cel operacyjny 4.4. Troska o stan środowiska

- retencja i budowa studni głębinowych,
- termomodernizacja budynków,
- minimalizacja zanieczyszczeń powietrza ze wszystkich źródeł,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleby,
- ochrona zagrożonych gatunków fauny i flory,
- zachowanie bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych poprzez ochronę lasów i ekosystemów rzecznych,
- wsparcie działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej,
- wsparcie społecznych akcji „sprzątania świata”,
- ograniczanie wykorzystywania przedmiotów z tworzyw sztucznych.

V. SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY Z DOKUMENTAMI PROGRAMOWYMI

Strategia Rozwoju Gminy Choceń została opracowana z uwzględnieniem założeń dokumentów programowych (strategicznych, operacyjnych, planistycznych) tworzonych na różnych szczeblach polityki rozwoju. Przyjęte kierunki i cele rozwojowe są zgodne z celami określonymi w dokumentach strategicznych obowiązujących na następujących poziomach: wspólnotowym, krajowym, regionalnym, lokalnym, miejscowym. Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia poszczególnych dokumentów wskazując na powiązania z niniejszym Programem. Ze względu na fakt, iż strategia jest dokumentem lokalnym, szczególna uwaga została zwrócona na jego miejsce w lokalnym systemie zarządzania strategicznego.

1. POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI KRAJOWYMI

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 jest to dokument określający główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju a także kierunki zagospodarowania przestrzennego kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Przyjęta w strategii wizja zakłada, że w 2030 roku Polska gospodarka będzie konkurencyjna i innowacyjna. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celu głównego polegającego na poprawie jakości życia Polaków. Niniejsza Strategia jest zgodna ze wskazanym dokumentem i przyczynia się do osiągnięcia następujących jego celów:

Cel 3 – Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,

Cel 4 – Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki,

Cel 6 – Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,

Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska,

Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

2. POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI REGIONALNYMI

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia przyspieszenia 2030+

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia przyspieszenia 2030+ zawiera wyzwania, które opierają się na czterech filarach, z których wywodzą się cele strategiczne: rozwoju społecznym, rozwoju gospodarczym, kształtowaniu przestrzeni, sprawnym funkcjonowaniu systemów.

Niniejsza strategii wpisuje się w następujące cele operacyjne:

Cel główny: Skuteczna edukacja

Cele operacyjne:

1. Wysoka jakość kształcenia i wychowania

Cel główny: Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo

Cele operacyjne:

1. Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

2. Rozwój wrażliwy społecznie

4. Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe

Cel główny: Konkurencyjna gospodarka

Cele operacyjne:

3. Rozwój przedsiębiorczości

4. Rozwój sektora rolno-spożywczego

5. Rozwój turystyki

Cel główny: Dostępna przestrzeń i czyste środowisko

Cele operacyjne:

1. Infrastruktura rozwoju społecznego

2. Środowisko przyrodnicze

4. Przestrzeń dla gospodarki

5. Infrastruktura transportu

6. Infrastruktura techniczna

7. Czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne

Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020

W dokumencie ukazane zostało planowanie i wdrażanie polityki terytorialnej na czterech poziomach:

- Poziom wojewódzki – obejmuje miasta Toruń i Bydgoszcz wraz z obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie,

- Poziom regionalny i subregionalny – obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z obszarami funkcjonalnymi,

- Poziom ponadlokalny (powiatowy) obejmuje miasta powiatowe oraz ich obszary funkcjonalne (ORSG),
- Poziom lokalny – rozwój w ramach realizacji idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lokalną (RLKS). Poziom ten obejmuje gminy wiejskie oraz miasta nie będące stolicami powiatów (lokalne centra rozwoju).

Gmina Choceń objęta jest poziomem lokalnym polityki terytorialnej. Założenia polityki terytorialnej ukazują, że w zakresie regionalnej polityki rozwoju obszarów wiejskich konieczna jest aktywizacja społeczno-gospodarcza obszarów wiejskich poprzez stymulowanie rozwoju społecznego oraz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Strategia jest zgodna z przedstawionymi kierunkami rozwoju.

3.POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI LOKALNYMI

Strategia Rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla Miasta Włocławek oraz obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie 2020+

Analizowany dokument jest wyrazem nowego podejścia do programowania interwencji w ramach polityki spójności na lata 2014-2020, polegającego na szerokim uwzględnieniu wymiaru terytorialnego, tj. odejściu od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz definiowania obszarów funkcjonalnych delimitowanych na podstawie ich indywidualnych potencjałów, barier i wzajemnych zależności, przy udziale dedykowanego unijnego wsparcia. Takie podejście jest zgodne z aktualnymi Załoženiami polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020, w których Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wprowadził na poziomie miast regionalnych i subregionalnych nowy instrument, jakim jest Obszar Strategicznej Interwencji (OSI).

Gmina Choceń, w wyniku przeprowadzonej delimitacji została włączona do obszaru funkcjonalnego miasta Włocławek, stad też ww. dokument będzie miał istotne znaczenie dla przeprowadzania na jej terytorium interwencji w ramach polityki terytorialnej w obowiązującej perspektywie finansowej UE.

Niniejsza strategia wpisuje się w Cel rozwojowy 5. Podniesienie poziomu jakości życia. Poziom jakości życia zależy od wielu czynników. Wśród nich znajdują się m.in. materialne warunki życia, jakość dostępnych usług, jakość przestrzeni publicznej czy aktywność zawodowa. Kształtowanie przyjaznego otoczenia poprzez poprawę stanu i dostępności przestrzeni publicznych oraz jakości i funkcjonalności usług publicznych, przyczyni się do stworzenia odpowiednich warunków do życia dla wszystkich mieszkańców, a w tym grup

o szczególnych potrzebach - osób starszych, rodziców z dziećmi czy osób z niepełnosprawnościami. Wykorzystując potencjał poszczególnych miejscowości OSI Włocławka należy podjąć działania zmierzające do systematycznej poprawy jakości przestrzeni publicznej. Czynnikiem obniżającym poziom jakości życia może być wykluczenie społeczne bądź zagrożenie wykluczeniem społecznym. Na skutek często niezawinionych zdarzeń (np. starość, niepełnosprawność, utrata pracy), zarówno pojedyncze osoby jak i całe grupy mieszkańców mogą zostać dotknięte wykluczeniem społecznym negatywnie oddziaływującym na ich rozwój osobisty oraz najbliższe otoczenie. W celu przeciwdziałania tej sytuacji, należy podjąć szereg działań z zakresu rewitalizacji społeczno-gospodarczej, zmierzających do włączania wykluczonych grup mieszkańców oraz aktywizacji grup potencjalnie zagrożonych wykluczeniem.

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2020

Lokalna Strategia Rozwoju (dalej: LSR) jest dokumentem dla lokalnej społeczności, zrzeszającej mieszkańców aż trzynastu gmin, działających łącznie w ramach Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Dorzecza Zgłowiączki (dalej: LGD).

Niniejszy dokument wpisuje się w następujące cele strategiczne LSR:

- Cel ogólny 1: Wspieranie przedsiębiorczości oraz podniesienia kompetencji i aktywności zawodowej społeczności objętej LSR.
  - 1.1 Wsparcie finansowe procesu powstawania firm oraz rozwoju istniejącej przedsiębiorczości na obszarze LGD.
  - 1.2 Wzmocnienie szans na rynku pracy grup defaworyzowanych oraz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- Cel ogólny 2: Wzrost udziału społeczności lokalnej w życiu społecznym i kulturalnym na obszarze LGD.
  - 2.1 Poprawa stanu i rozwój infrastruktury umożliwiający realizowanie aktywności społecznej mieszkańcom obszaru LSR.
  - 2.2 Tworzenie i rozwój oferty aktywizacyjnej i integracyjnej mieszkańców obszaru LSR.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Choceń na lata 2016-2026

Ze względu na koncentrację niniejszej strategii na problemach sfery społecznej gminy, niezbędne jest uwzględnienie powiązań z wieloletnim dokumentem programowym, który powstał w celu zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W analizowanej strategii

wskazano wiele obszarów problemowych, takich jak bezrobocie, występowanie uzależnień i przemocy w rodzinie, niezaspokojenie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, czy kwestie opiekuńczo-wychowawcze.

Przeprowadzona diagnoza społeczna, a także prognoza zmian w zakresie objętym strategią, pozwoliły na określenie wizji rozwoju gminy w sferze rozwiązywania problemów społecznych, która brzmi następująco: Zapewnienie mieszkańcom Gminy Choceń jak najlepszych warunków życia. Tak sformułowana wizja pozostaje w spójności z wizją i celami niniejszej strategii, a ze względu na ukierunkowanie przedsięwzięć na cele związane z aktywizacją społeczno-gospodarczą, strategia wpisuje się praktycznie w każdy z celów strategicznych określonych w ww. dokumencie, a mianowicie:

1. Przeciwdziałanie skutkom bezrobocia na terenie Gminy Choceń,
2. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na terenie Gminy Choceń,
3. Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodzin z terenu Gminy Choceń,
4. Wspieranie osób niepełnosprawnych,
5. Zapewnienie pomocy dla osób starszych i chorych,
6. Zahamowanie zjawiska przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Choceń

Studium jest podstawowym dokumentem planistycznym z zakresu zagospodarowania przestrzennego na szczeblu lokalnym, tj. stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające spełnianie zadań własnych gminy w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej. Zostało ono opracowane dla całego obszaru Gminy Choceń, która w granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię 9 987 ha i ma na celu określenie polityki przestrzennej samorządu lokalnego, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. Podstawowe kierunki działań związane z rozwojem i kształtowaniem sieci osadniczej w gminie zakładają wzmocnienie jej potencjału, podniesienie jakości życia mieszkańców, wykorzystanie walorów turystycznych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego. Z uwagi na fakt, iż jednym z wymiarów prowadzenia działań rewitalizacyjnych jest sfera funkcjonalno-przestrzenna, uzasadnione jest wykazanie komplementarności niniejszej strategii z analizowanym studium.

Przeprowadzona analiza powiązań obu dokumentów wykazała, że cele zawarte w niniejszej strategii pozostają w zbieżności ze studium. Wizja rozwoju gminy zakłada poprawę infrastruktury społeczno-gospodarczej poprzez zapewnienie rozwoju i wykorzystaniu lokalnych zasobów i dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego. Przyjęte

w studium kierunku rozwoju przestrzennego prowadzą do określenia potencjalnych możliwości wykorzystania przestrzeni oraz niezbędnych z punktu widzenia realizacji celów zmian w zagospodarowaniu.

VI. MONITORING REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY

1. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I KONTROLI

Aby przyjęte w Strategii postanowienia były konsekwentnie realizowane, zapewnione zostaną warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania i weryfikacji. Odpowiedzialny za wdrażanie strategii będzie Wójt Gminy Choceń. Poszczególne referaty urzędu gminy, a także jednostki organizacyjne gminy i inne podmioty realizować będą wyznaczone cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań. W realizację strategii zaangażowane będą również organizacje pozarządowe, rolnicy, przedsiębiorcy, oraz inne podmioty mogące przyczynić się do rozwoju gminy.

Warunkiem efektywności wdrażania strategii rozwoju gminy jest współdziałanie wszystkich podmiotów i koordynacja ich działań. Koordynacja działań jest jedną z najważniejszych funkcji strategii. Efektywność wdrażania strategii będzie uwarunkowana również dostępnymi środkami finansowymi. Ważnym elementem wdrażania strategii jest jej aktualizacja. Bardzo ważny jest aspekt modyfikacji założonych celów i przyjętych kierunków działań. Aktualizacja strategii umożliwi dostosowanie jej zapisów do zachodzących zmian w otoczeniu.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy wymaga prowadzenia ciągłego monitoringu osiągnięcia postawionych celów. Monitoring pełni bardzo ważną funkcję w procesie wdrażania strategii, ponieważ umożliwia wprowadzenie ewentualnych zmian na jak najwcześniejszym etapie w przypadku zaistnienia takiej konieczności. Jest zarazem jednym z najważniejszych procesów, które przyczyniają się do bieżącej aktualizacji zapisów strategii. Opracowanej strategii nie należy traktować jako zamkniętego dokumentu, który będzie obowiązywał cały czas w niezmiennym kształcie. Warunki społeczne, ekonomiczne oraz polityczne, w których została ukształtowana obecna postać strategii ulegają zmianom.

Realizowane zadania inwestycyjne o oddziaływaniu strategicznym dla gminy, wynikające z przyjętych celów strategicznych i wpisujące się w planowane do realizacji zadania będą poddane kontroli w zakresie monitorowania postępu prac. Proces monitoringu i kontroli będzie służył identyfikacji realizowanych przedsięwzięć i ich zgodności z przyjętymi celami strategicznymi.

Monitoring i kontrola będą umożliwiać modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń. System ten może być wykorzystywany do ciągłego śledzenia zdarzeń, tendencji oraz procesów zachodzących w otoczeniu gminy, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiągnięcie przyjętych celów. Pozwoli to na zwiększenie zdolności władz do szybkiej i skutecznej reakcji na zmiany zachodzące w otoczeniu. Umożliwi sformułowanie wniosków i rekomendacji będących podstawą do podjęcia decyzji o aktualizacji dokumentu lub przygotowania nowej strategii. Za monitorowanie strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Choceń składając coroczne raporty.

2.FINANSOWANIE STRATEGII

Źródłem finansowania zadań przedstawionych w niniejszej strategii będą środki finansowe pochodzące nie tylko z budżetu Gminy Choceń, ale także ze źródeł zewnętrznych, wśród których należy wymienić m. in.: budżet państwa, programy pomocowe UE, fundacji i organizacji, instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych, rządowych programów, od inwestorów oraz innych źródeł. Część zadań ze względu na znaczne koszty może zostać zrealizowana tylko przy wsparciu środków zewnętrznych. Niektóre z zadań zaś będą zależeć od innych podmiotów (inwestorów, stowarzyszeń, organizacji, mieszkańców) i nie będą mogły być finansowane z budżetu gminy, a działania władz gminnych polegać będą jedynie na zachęcaniu, czy stwarzaniu możliwości współpracy.

Aby efektywniej pozyskiwać fundusze zewnętrzne Gmina Choceń razem z innymi podmiotami z sektora publicznego, gospodarczego, społecznego oraz mieszkańcami Powiatu Włocławskiego tworzy Lokalną Grupę Działania Dorzecza Zgłowiączki i aktywnie uczestniczy w aplikowaniu o środki z Unii Europejskiej.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczebność Gminy Choceń z podziałem na płeć

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Choceń w 2018 r.

Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2014-2018

Tabela 6. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Choceń

Tabela 7. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu włocławskiego

Tabela 6. Migracje

Tabela 7. Przyrost naturalny

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe Gminy Choceń w latach 2015 - 2019

Tabela 9. Mieszkania i izby oddane do użytkowania

Tabela 10. Liczba dzieci w poszczególnych szkołach na terenie Gminy

Tabela 11. Liczba oddziałów w poszczególnych szkołach na terenie Gminy

Tabela 12. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego

Tabela 13. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w okresie 2014-2018

Tabela 14. Wydatki ogółem gminy na pomoc społeczną w okresie 2014-2018

Tabela 15. Wysokość świadczeń społecznych w latach 2014-2018 w ramach zadań z największym wydatkowaniem

Tabela 16. Wykaz jednostek OSP

Tabela 17. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Choceń w latach 2014-2018

Tabela 18. Pracujący na terenie Gminy Choceń w latach 2014-2018

Tabela 19. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Choceń w latach 2014-2018

Tabela 20. Charakterystyka osób bezrobotnych na terenie Gminy Choceń

Tabela 21. Dochody budżetu gminy Choceń w latach 2014-2018

Tabela 22. Wydatki budżetu gminy Choceń w latach 2014-2018

Tabela 23. Sytuacja finansowa gminy Choceń w latach 2014-2018

Tabela 24. Poziom zadłużenia Gminy Choceń

Tabela 25. Lista projektów zrealizowanych przez Gminę Choceń w latach 2014-2019

Tabela 26. Analiza SWOT Gminy Choceń

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Choceń w powiecie włocławskim

Rysunek 2. Podział Gminy Choceń na sołectwa

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Choceń w 2018 r. wg sekcji PKD 2007

SPIS SCHEMATÓW

Schemat 1. Wizja

Schemat 2. Misja

Schemat 3. Drzewo celów